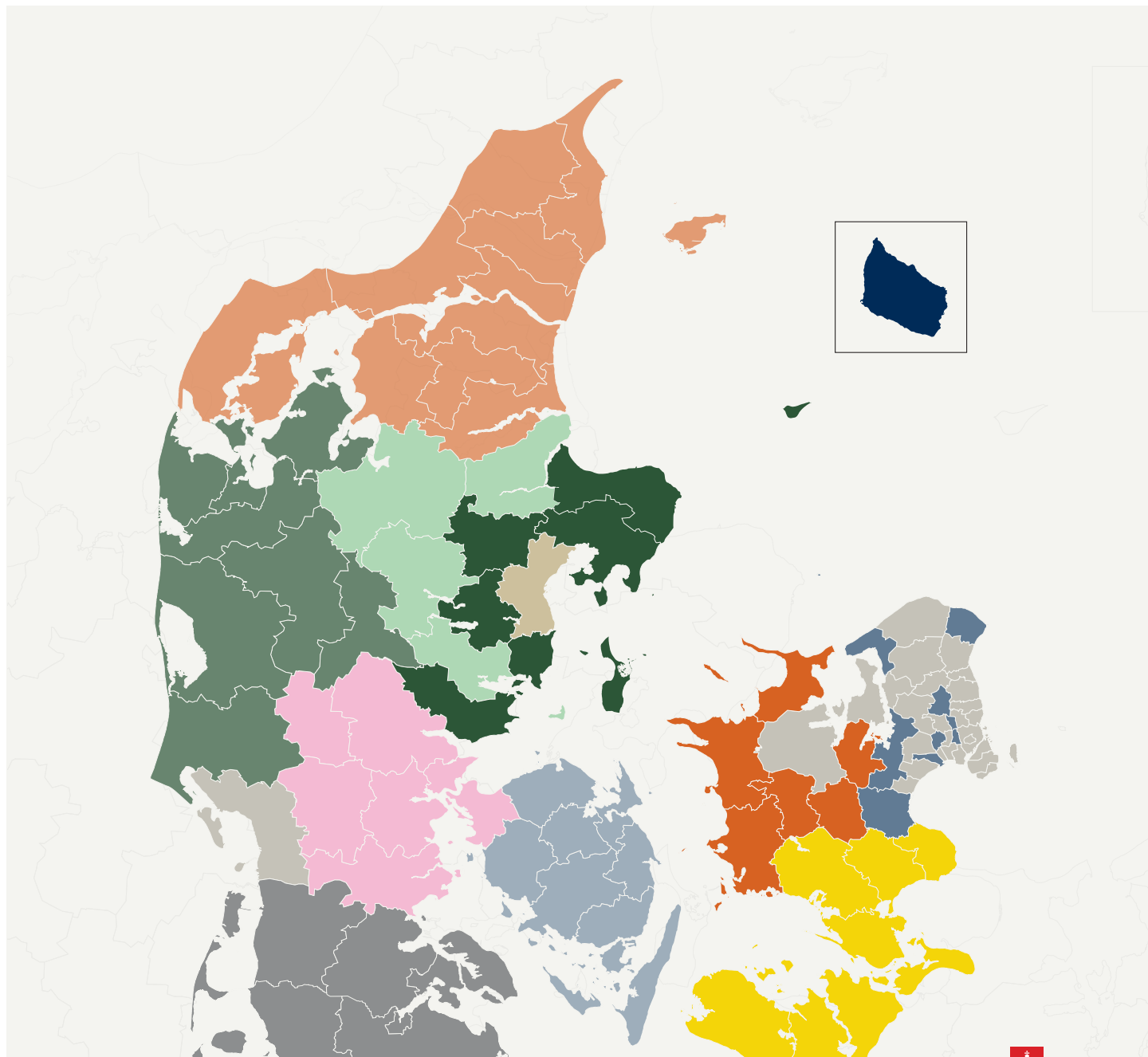

MINISTERIET

SLOTS- OG KULTURSTYRELSEN

DE REGIONALE KULTURAFKØB

SLUTEVALUERING FRA 2021-2024

Indholdsfortegnelse

Kulturregion Bornholm	1
Kulturregion Fyn	5
Kulturregion Kulturmetropolen.....	10
Kulturregion Kulturring Østjylland	15
Kulturregion Midt- og Vestjylland	19
Kulturregion Midt- og Vestsjælland.....	23
Kulturregion Nordjylland - Kulturkanten	26
Kulturregion Storstrøm	31
Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig.....	36
Kulturregion Trekantområdet.....	40
Kulturregion Østjysk Vækstbånd.....	44
Kulturregion Aarhus.....	49

Elever fra Søndermarksskolen i Rønne formulerer deres eget fremtidsord med korssting under deres værkstedsbesøg hos tekstil-kunsthåndværker Timmi Kromann. Foto: Justine Høgh, 2024

DE VÆSENTLIGSTE RESULTATER I KULTURAFTALEN, SOM HAR BIDRAGET TIL AT LØFTE OG STYRKE KULTURLIVET I KULTURREGIONEN I PERIODEN 2021-24

Kulturregion Bornholms kulturaftale har haft til formål at styrke børn og unges forudsætninger for en aktiv deltagelse i kultur- og samfundslivet. I den forbindelse har Kulturregionen arbejdet med tre indsatsområder, som henholdsvis skulle give børn og unge indsigt i den bornholmske natur- og kulturarv (Kulturelle Rødder), fremme unges demokratiske dannelse (Demokratisk Dannelse) og stimulere børns lyst til at udtrykke sig kunstnerisk gennem musik (Musikalske Fællesskaber). I det følgende opsummeres aftalens væsentligste resultater fra de seneste tre år, herunder hvilke kulturaftaleaktiviteter der er blevet forankret i kommunen, og hvilke initiativer der bør arbejdes videre med.

Kulturelle Rødder

Under indsatsområdet Kulturelle Rødder har kulturregionen haft et stærkt fokus på at fremme børns aktive møde med to centrale elementer i den bornholmske kultur- og naturarv: Kunsthåndværket og Naturen.

Kunsthåndværk

Som del af deres undervisning i valgfaget Håndværk og Design har elever fra 7.-8. klasse arbejdet sammen med professionelle bornholmske kunsthåndværkere. I løbet af 6-10 uger har eleverne besøgt kunstnerne i deres værksteder en gang om ugen og arbejdet med forskellige materialer så som stof, ler, glas og porcelæn. Resultaterne af elevernes arbejde er til slut blevet udstillet på et professionelt udstillingssted.

Undervisningsforløbet er blevet gennemført på fire forskellige folkeskoler på tværs af Bornholm: Paradisbakke-skolen i Nexø (2019/2020) Hans Rømer Skole i Åkirkeby (2021/22), Svartingedal Skole i Hasle (2022/2023) og Søndermarksskolen i Rønne (2023/24).

Et femte forløb forventes gennemført i efteråret 2024. Projektet er gennemført i samarbejde med Skoletjenesten Bornholm, faglærerne på skolerne, kunsthåndværkere fra sammenslutningen Arts and Crafts Association Bornholm, Hjorths Fabrik/Bornholms Museum og Det Kongelige Akademi, Glas- og Keramikværkstedet Bornholm, Bornholms Kunstmuseum samt Bornholms Center for Kunsthåndværk.

Hvad har det betydet?

Flere unge bornholmere har fået praktisk erfaring med kunstneriske teknikker og indblik i kunsthåndværket som erhverv. Venskaber er blevet skabt på tværs af klasser, og ifølge lærerne har flere elever virkelig ”rykket sig” fagligt og socialt. Via elevernes kulturaktiviteter og udstilling har flere familier også stiftet bekendtskab med kunstverdenen og en lokal kulturinstitution, som de ikke har besøgt tidligere. Med denne indsats er øens kunsthåndværkere blevet synlige i skoleverdenen, og skolerne er blevet opmærksomme på, at de bornholmske kunsthåndværkere kan tilføre deres undervisning en ekstra, værdifuld dimension.

Naturen

Gennem et samarbejde mellem øens skoler og eksterne læringsmiljøer er der blevet arbejdet med at stimulere børn og unges bevidsthed om, hvordan de hver især er med til at påvirke naturen, klimaet og bæredygtige fællesskaber. I daglige tale: Grøn Dannelse. De eksterne læringsmiljøer har bidraget til en årlig Naturvidenskabsfestival med over 100 læringstilbud til dagtilbud og skoler. Der er gennemført tre konferencer, hvor lærere, pædagoger, kulturinstitutioner og forvaltninger har fået inspiration til, hvordan Grøn Dannelse kan fastholdes som en del af dagtilbuddenes og skolernes DNA. Endelig har flere udskolingselever deltaget i et naturvidenskabeligt talentforløb. Indsatsens aktiviteter er gennemført i et samarbejde mellem Skoletjenesten Bornholm, skoler, dagtilbud, eksterne læringstilbud og Campus Bornholm.

Hvad har det betydet?

Den grønne dannelse er blevet en del af de bornholmske skolars almindelige dannelse. Børn i øens dagtilbud arbejder med natur og planter, mens flere skoleelever har arbejdet med bæredygtighed og opnået viden om ressourcer og menneskets påvirkning på klima og miljø. Der er blevet oprettet grønt netværk, hvor lærere og pædagoger løbende mødes og giver hinanden inspiration til deres undervisning. Flere skoler og dagtilbud har erhvervet Fritidsrådets ”Grønt Flag” og ”Grønne Spireflag”. Det tilkendegiver, at skolerne uddanner unge til bæredygtig udvikling og inddrager dem i institutionens grønne udvikling f.eks. i form af grønne elevråd.

Demokratisk Dannelse

Indenfor indsatsområdet Demokratisk Dannelse er der blevet arbejdet på at styrke unges samfundsengagement og deres relation til øens kulturinstitutioner. Trods et stort opsøgende arbejde lykkedes det ikke at realisere konkrete samarbejder mellem unge i alderen 15-25 år og øens kulturinstitutioner. Indsatsen blev derfor justeret undervejs, så den i stedet satte fokus på en yngre målgruppe og blev afgrænset til kun at involvere Bornholms Museum og Bornholms Kunstmuseum.

Inden for denne ramme har Bornholms Museum gennemført et samarbejde med Paradisbakkeskolens rettighedsråd, der arbejder for mere demokrati og trivsel for alle på skolen. Rådet har besøgt Bornholms Museum og arbejdet med museets udstillinger med udgangspunkt i FN's Børnekonvention. Dertil har Bornholms Museum og Bornholm Kunstmuseum etableret en museumsklub med månedlige fritidskulturaktiviteter for børn mellem 7-15 år. Endelig er der blevet etableret kontakt med flere aktører lokalt og nationalt, der arbejder med at inddrage unge i samfundslivet herunder kommunens Ungeråd. Indsatsens konkrete aktiviteter er gennemført af Bornholms Museum i samarbejde med Paradisbakkeskolen og Bornholms Kunstmuseum.

Hvad har det betydet?

To af øens store kulturinstitutioner, Bornholms Museum og Bornholms Kunstmuseum, har opnået erfaringer med at inddrage børn i udstillingsformidling og i tilrettelæggelsen af kulturelle fritidstilbud for børn og unge. Arbejdet har også medført indledende erfaringer med tværgående samarbejde for de to museer, der i fremtiden vil have til huse i et fælles nyt museumskompleks i Rø. Den samlede viden vil dels indgå i arbejdet med at få unge engageret i udviklingen af det nye museumsbyggeri og dels i bestræbelserne på at udfolde ungeindsatsen på flere kulturinstitutioner.

Musikalske fællesskaber

Indenfor fokusområdet Musikalske Fællesskaber har det bærende projekt været at give bornholmske børn øget adgang til musikalske fællesskaber og oplevelser gennem kor- og fællessang. I aftaleperioden har Bornholms Kulturskole udbudt grundkursus i børnekorledelse ved Børneakademiet for deltagere fra folkeskolen, Kulturskolen og folkekirken. Dertil har Kulturskolen gennemført korforløb på i alt tre folkeskoler, hvor elever i 0. og 1. klasser har modtaget korundervisning én gang om ugen. I skoleåret 22/23 deltog to skoleklasser, og i skoleåret 23/24 blev aktiviteterne udvidet til fem skoleklasser. I samme to skoleår har Kulturskolen også igangsat et særligt undervisningsforløb i violin for de ældste børn i et dagtilbud. Børnene modtog undervisning en gang om ugen via Suzuki-metoden, hvor børnene lærer at spille ved at lytte og efterligne. Hvert forløb blev afsluttet med en koncert for forældre. Indsatsområdets aktiviteter er blevet gennemført af Kulturskolen i et samarbejde med musiklærere fra folkeskolen, fagpersonale i børnehaven Lille Gryn, Bornholms Provsti og Børnekorakademiet.

Hvad har det betydet?

Indsatsen har bidraget til et markant løft af børnekor-området på Bornholm, og langt flere bornholmske børn har fået mulighed for at synge med hinanden. Det er sket via en faglig opkvalificering og øget samarbejde på tværs af de institutioner (folkeskolen, Kulturskolen og folkekirken), som arbejder aktivt med børn og unges musikalske udvikling. Projektet har medvirket til, at Bornholms Provsti har etableret Folkekirkens Børnekor Bornholm og oprettelsen af lokale børnekor i de bornholmske folkekirker. Endelig har Suzuki-violin-projektet vist, hvor meget børn rent faktisk kan musikalsk i en meget tidlig alder. Og ikke mindst har projektet inspireret Kulturskolen til at arbejde videre med innovative samarbejder og undervisningstilbud fremadrettet.

FREMADRETTEDE PERSPEKTIVER OG UDVIKLINGSPOTENTIALER, SOM KAN ANVENDES SOM GRUNDLAG FOR UDARBEJDELSEN AF EN EVENTUEL NY KULTURAFTALE

Strategisk forankring af børns møde med kultur, kunst og natur

Kulturaftalens indsatser har banet vej for, at børn og unge i højere grad bliver tænkt med i kommunens strategiske indsatser. Grøn Dannelse indgår som en strategisk indsats i kommunens kulturpolitik, børne- og ungepolitik og naturpolitik samt som et indsatsområde i udviklingsplanerne for de bornholmske folkeskoler. Også kommunens natur- og miljøafdelingen er blevet mere synlig i skoleverdenen ved at bidrage med læringstilbud og involvere skoler i kommunale biodiversitetsprojekter.

Kulturaftalens kunsthåndværkerforløb understøtter desuden kommunens satsningen Maker's Island. Denne satsning har til formål at fremme synliggørelsen af bornholmsk kunsthåndværk i lyset af Bornholms udnævnelse som World Craft Region. Her bidrager kunsthåndværkerforløbet med gode erfaringer til Marker's Island's spirende fokus på også at favne børn og unges aktive møde med kunsthåndværket og derved understøtte fødekæden.

Over en længere årrække er der blevet opbygget et solidt pædagogisk samarbejde mellem undervisningsinstitutionerne og de eksterne læringsmiljøer. Skoletjenesten Bornholms seneste opgørelse over antallet af bornholmske elevers læringsbesøg på øens kulturinstitutioner viser, at besøgstallet er steget fra ca. 7.000 elever i skoleåret 2014/2015 til ca. 22.500 elever i 2022/2023. Det er en yderst positiv udvikling, som kulturregionen og Skoletjenesten - Videnscenter for læringsmiljøer ønsker at videreudvikle, men det kræver en ny aftale med Kulturministeriet.

Fokus på ungeinddragelse

Der foreligger fortsat et udviklingspotentiale, hvad angår inddragelsen af unge i kulturlivet uden for skoletiden. Kulturregionen har erfaret, at det kræver et stort opsøgende arbejde at få skabt kontakt til de unge og indgå et kulturelt samarbejde. I lighed med øvrige landkommuner er Bornholm påvirket af, at flere unge flytter fra øen for at videreudanne sig. Det er således inden for en kort tidshorisont, at en relation til de unge kan opbygges og udvikles.

Fremadrettet kan der med fordel ses nærmere på at afprøve alternative kulturformater, der inddrager og aktualisere den bornholmske kulturarv for unge, der vælger at blive på øen.

Lighed i adgangen til kultur

Samlet set har Kulturaftalen betydet, at bornholmske børn og unge har deltaget i kulturoplevelser, som de ellers ikke ville have haft mulighed for. Kulturaftalen har primært sat fokus på kultursamarbejder med øens skoler og institutioner. Det sker ud fra en tanke om, at her når vi alle børn. Det skaber større diversitet og er med til at sikre lighed i adgangen til viden og aktiv udfoldelse inden for kunst, kultur og natur. Dermed har kulturaftalen været med til at understøtte, at alle øens børn og unge har samme mulighed for at opleve og være del af de kulturtilbud, der er på Bornholm. Samtidig har børn og unges kulturengagement medført, at også hele familier er blevet involveret og har fået et nyt syn på den bornholmske kulturverden. Kulturaftale-ordningen fremmer generelt chanceligheden for børn og unges adgang til kulturaktiviteter, uanset hvor de bor i landet.

Kulturregion Fyn

Kulturregion Fyns vision er, at flere borgere skal engagere sig i og have glæde af kunst og kultur, og at nye kulturbrugere og kulturudøvere skal se dagens lys. Dette skal ske ved:

- At børn og unge tidligt i livet får adgang til kunst og kultur og får mulighed for at dyrke deres eget kreative potentiale i samværet med voksne og ligesindede.
- At udvikle demokratiske og inkluderende aktiviteter og initiativer, hvor de involverede føler et medejerskab, opnår nye kompetencer og sociale relationer samt får mulighed for at udtrykke sig gennem skabende kunst og kultur.
- At udvikle kulturtilbud der kan tiltrække nye målgrupper, børn og børnefamilier; for eksempel ved at koble kultur- og naturoplevelser og/eller bevægelses- og sundhedsfremmende aktiviteter.
- At borgere der normalt står uden for kulturfællesskabet, herunder mennesker med en psykisk lidelse, inkluderes i meningsfulde fællesskaber, der styrker trivsel og velvære.

Vi har arbejdet med at udmønte visionen gennem tre indsatsområder: Visuel Kultur, Kultur i Natur og Kultur og Sundhed.

DE VÆSENTLIGSTE RESULTATER I KULTURAFTALEN, SOM HAR BIDRAGET TIL AT LØFTE OG STYRKE KULTURLIVET I KULTURREGIONEN I PERIODEN 2021-24

Udvikling af puljemodel og etablering af netværk

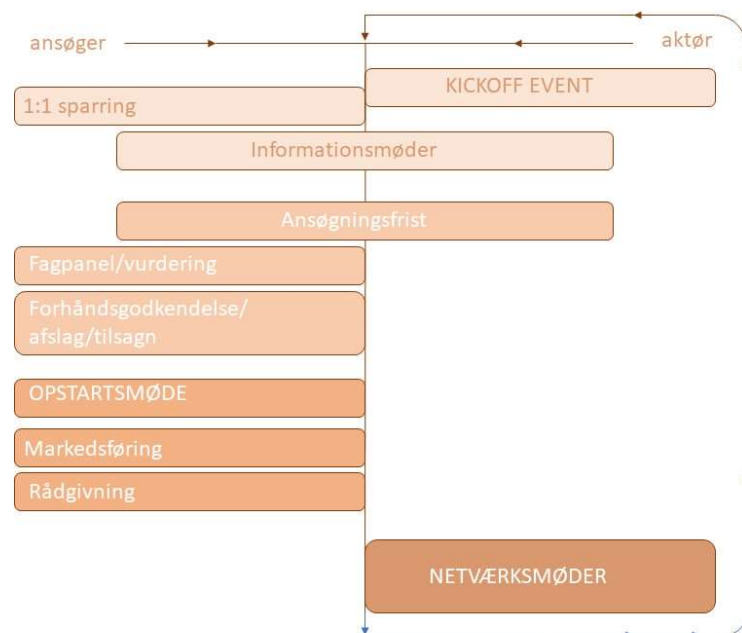
Kulturregionen har anvendt en puljemodel under såvel indsatsområderne: Visuel Kultur og Kultur i Natur som har opdyrket og styrket tværfaglige samarbejdsrelationer og partnerskabsbaserede projekter mellem en broget skare af aktører - herunder nye kulturudøvere og naturaktører. Puljemodellen har understøttet inkluderende aktiviteter, hvor aktørerne har dannet nye partnerskaber med aktører fra kommuner, de aldrig har samarbejdet med før og har kunnet få en høj grad af medejerskab til kulturaftalen. Ligesom puljemodellen har øget deres egen faglighed og udfordret dem i at tænke nyt og udviklingsorienteret.

Puljemodellen rummer bl.a.:

- En kickoffevent, hvor sekretariatet har præsenteret puljer og krav, og hvor der har været fokus på videndeling og relationsdannelse på tværs af fagligheder og kommuneskel. Herved har aktørerne fra start af fået inspiration til, hvordan de kunnet udvikle et relevant projekt og fået mulighed for at møde aktører, de har kunnet udvikle projekter sammen med.
- At sekretariatet løbende har sparret med ansøgere til puljerne, således at flest muligt har haft mulighed for at udvikle attraktive og aktuelle projekter til børn, unge og børnefamilier.

- At puljemodtagerne har fået rådgivning i, hvordan de kunne markedsføre deres projekt og i projektperioden fået sparring omkring projektjustering og projektforbedring
- At puljemodtagerne har deltaget i netværk, hvor de kunne møde ligesindede, sparrer med hinanden og deler udfordringer og succeser.

I samarbejde med Øhavsmuseet har vi etableret et Kultur i naturnetværk for kultur- og naturaktører. Netværket har mødtes tre gange årligt, med skiftende lokationer i medlemskommunerne og med skiftende temaer og oplægsholdere. Særligt de mindre kultur- og naturaktører har haft stor glæde af at mødes og få inspiration, finde samarbejdspartnere og få løftet deres kompetencer. Flere har ikke tidligere udviklet aktiviteter målrettet børn og familier. Ved kulturaftalens ende har langt flere aktører, erfaring med og lyst til at arbejde videre med at skabe relevant tilbud til børn og børnefamilier. Og vi har fået væsentligt flere vedkommende kultur og naturtilbud til børnefamilier på Fyn og øerne.

Under Visuel Kultur er der etableret et netværk for fritidsundervisere, der har mødtes et par gange om året, hvor de via workshops og erfaringsudveksling har kunnet blive klogere på feltet Visuel Kultur sammen, finde ud hvordan de kunne lære af hinanden og skabe synergi mellem hinandens tilbud til børn og unge. Netværket har desuden udviklet en [billedskolefestival](#) sammen, hvor børn fra hele Fyn deltog i skabende processer.

Tværgående projekter har skabt forandring og best practice

I løbet af kulturaftaleperioden har vi også iværksat store tværgående projekter på tværs af kommunerne for at skabe nogle fyrtårnsprojekter og udvikle fælles erfaringsgrundlag.

Det gælder bl.a. projekt Art X Action, som blev udført af kunstbureauet Another Public under indsatsområdet Visuel Kultur. Professionelle kunstnere har givet børn og unge fra billedskoler, ungdomsskoler o.lign. mulighed for at lave offentlige kunstprojekter. Det har styrket de unges bevidsthed om kunstens potentiale som demokratisk rum, hvor man kan ytre

sig/gøre sig gældende og fået kommuners øjne op for i højere grad at udstille ungeprojekter i det offentlige rum - at give dem en stemme. I hver kommune er der gennemført en række kunstfaglige workshops, der har mundet ud i værker i det offentlige rum, som sidenhen blev/bliver præsenteret for en bredere offentlighed, gennem lokale åbninger. Se mere om projektet her

Under indsatsområdet Kultur og Sundhed har vi udviklet og afprøvet en kulturregional model af Kultur på Recept-konceptet i alle 9 medlemskommuner med i alt 40 Kultur på Recept-forløb over en 2-årig periode. 4 kommuner har udviklet en best practice model til voksne mellem 31-65 år og 5 kommuner har udviklet den til unge mellem 15-30 år. Både unge og voksne har haft mild til moderat stress, angst, depression og/eller ensomhed.

Vi vil fremhæve tre dele af indsatsen, som enten har løftet og styrket kulturlivet i kulturregionen eller bidraget til aktiv deltagelse og skabt øget lyst til at engagere sig i kunst og kultur blandt børn og unge:

1. *Den kulturregionale model*, hvor kommunerne parallelt har udviklet og afprøvet Kultur på Recept-konceptet på samme tid og derved har haft mulighed for erfaringsudveksling og videndeling på tværs af kommunerne. Kommunerne har haft stor gavn af at kunne sparre med hinanden gennem hele projektet. Det har dog krævet en regional tovholder, der har kunnet facilitere den tværkommunale sparring. Derudover har vi erfaret, at det har givet et stort ejerskab i kommunerne at lave projekt på denne måde, fordi de har haft stor lokal indflydelse samtidig med, at de har skullet skabe en forandring i kommenen - via nye tværfaglige arbejdsgange og tilgange og udbredelse af nye tilbud til borgerne.
2. *Mentormodellen*. Vi har afprøvet og udviklet en mentormodel, hvor fynske kulturaktører gennem et mentorforløb er blevet opkvalificeret via mesterlæreprincipper. Det vil sige, at aktører uden erfaring med kultur på recept (lignende) forløb er blevet matchet med kulturaktører, der har haft erfaring med sundhedsfremmende kulturaktiviteter. Mentorerne har "lært" de uerfarne aktører, hvordan de kan tilpasse deres eksisterende kulturaktiviteter til sårbare. Opkvalificeringen er bl.a. foregået gennem sparring, og ved at de i fællesskab afviklede kulturaktiviteter for målgruppen med efterfølgende supervision/erfaringsudveksling. Mentormodellen har været med til at opkvalificere aktørerne på Fyn til at formidle til en ny målgruppe og tænke deres håndværk og formidlingsmetoder ind i en kontekst med et sundhedsfremmende formål.
3. *Kultur på Recept til en ung målgruppe*. I denne kulturaftale har vi som nogen af de første i Danmark udviklet og afprøvet Kultur på Recept-konceptet til unge i alderen 15-30. Konceptet er velafprøvet til voksne, men kun enkelte andre kommuner har erfaring med at inddrage unge i mistrivsel. Resultaterne taler for sig selv. De unges trivsel steg signifikant fra før til efter forløbet viser en evalueringsrapport udarbejdet af Institut for Kulturvidenskab ved SDU. Derudover er der stor tilfredshed med forløbet. De unge har særligt gavn af variationen af kulturaktiviteterne, og der er stor overførbarehed til deres studieliv, arbejdsliv og frivillige arbejde efterfølgende. Til gengæld er rekruttering af de unge svær. Der blev afprøvet forskellige målgrupper af unge i projektet på Fyn qua de mange kommuner, der deltog. Se mere om projektet samt en film med unge her <https://www.kulturregionfyn.dk/kultur-sundhed>.

Vi har støttet i alt 63 projekter

Puljemidlerne har skabt tilbud i mange afkroge af Fyn, som har nået mange målgrupper.

Kultur i Naturpuljens sigte har været at støtte projekter, der har kunnet give børn og familier mulighed for at undersøge samspillet mellem kultur, natur og identitet igennem spændende oplevelser og gennem kreative aktiviteter (hvor børn og voksne er aktive sammen).

Projekterne, som har opnået støttet, har været fritidstilbud og nytænkende i forhold til at bruge naturen som omdrejningspunkt. Flere af tilbuddene har appelleret til børn og familier, der ikke før har opsøgt enten kulturtilbud eller naturtilbud bl.a. fordi projekterne inkluderede bevægelse og andre elementer end det æstetiske. Herved har puljen understøttet vision om at inddrage nye kulturbrugere i kulturaftalen.

Blandt projekterne er:

- SPIS, LYT & MÆRK LANDSKAB - kulturdage for familier i geoparken, hvor Geopark Det Sydfynske Øhav afholdte en række arrangementer i den sydfynske natur i samarbejde med Kulinarisk Sydfyn og spillestedet Harders. Aktiviteterne har kombineret levende fortællinger med livemusik og mad tilberedt med naturens råvarer og har givet børn og familier mulighed for at opleve den sydfynske natur på en ny sanselig og kunstnerisk vis. Ligesom familierne har fået indblik i balancen mellem benyttelse og beskyttelse. Der blev f.eks. udelukkende benyttet akustisk musik samt mad tilberedt over åben ild.
- Projektet ”Fang og tryk”: hvor Trente Mølle Naturskole og kunstner Linea Hansen har sat fokus på livet i det Sydfynske Øhav. Projektet kombinerede den gamle japanske tryk teknik Gyptaku med moderne naturformidling. Sammen med Naturvejledere på Trente Mølle, skulle de deltagende børn og forældre udstyres med waders og fangstnet og opleve det mylder af fisk og andre dyr, der gemmer sig under overfladen. Efterfølgende blev der eksperimenteret med fangster gennem den grafisk teknik, hvor man bruger fisken – og andet godt fra Øhavet til at skabe smukke kunsttryk, direkte på papiret.

Se flere projekter her <https://oversigt-fynsk-kultur-natur.kulturregionfyn.dk/>

Det har været kulturaftalens erklærede mål, at der under kulturaftalen skulle etableres flere muligheder for, at børn og unge kan dyrke deres interesse for visuel kunst og kultur i fællesskaber med fokus på udvikling, trivsel og agens. Før kulturaftalen var der en gode fritidstilbud til børn og unge indenfor visuelle æstetiske udtryksformer som billedkunst, arkitektur, design, installation, grafisk design, spildesign, foto og film. Der var dog også en del kommuner, der ingen eller næsten ingen tilbud havde. Men med kulturaftalen og uddelingen af puljemidler, har der været mulighed for at skabe langt flere tilbud også til de kommuner eller egne, der ikke har haft tilbud før, og det har samlet styrket hele feltet.

Under Visuel Kulturpuljen, er der blevet uddelt midler til i alt 25 projekter bl.a. til etableringen af en Mini Designskole på Langeland og Fyns laboratorium for Ung Kunst (FLUK), som er en eksperimenterede kunstske i Svendborg for unge mellem 15-30 år, og hvor de unge har stor indflydelse på egen læring. Læs mere om FLUK [her](#)

Se flere projekter her: <https://www.kulturregionfyn.dk/visuel-kultur>

FREMADRETTEDE PERSPEKTIVER OG UDVIKLINGSPOTENTIALER, SOM KAN ANVENDES SOM GRUNDLAG FOR UDARBEJDELSEN AF EN EVENTUEL NY KULTURAFTALE

Kulturregion Fyns politiske styregruppe ønsker at videreudvikle de eksisterende indsatsområder, så de for alvor får skabt en vedvarende forandring og et robust aftryk.

I løbet af kulturaftale-perioden er Odense og Kulturregion Fyn blevet en del af et EU-projekt, hvor vi sammen med 6 andre lande fra Østersøregionen og i alt 13 partnere udvikler en Baltisk Kultur på Recept model (der færdigudviklet ved udgangen af 2024), der også indbefatter en implementeringsguide til praktikere samt en evalueringsmodel, der kan beregne de økonomiske gevinster ved Kultur på Recept. Vi ønsker i en ny kulturaftale at udbrede kendskabet til den baltiske model til resten af landet bl.a. gennem det nationale Kultur på Recept netværk Kulturregion Fyn har været med til at initiere. Desuden ønsker vi selv at anvende den baltiske model ved at udbrede Kultur på Recept forløb til flere målgrupper i kulturregionen og anvende implementeringsguiden, så vi bliver endnu dygtigere til at organisere og implementere KPR-forløb, så de på lang sigt understøtter og tilpasses lokale forhold. Desuden ønsker vi at etablere et nyt Kultur- og Sundhedsnetværk i kulturregionen, der evt. kan blive til et syddansk netværk, der skal være med til at sætte stik imellem de mange andre former for kultur- og sundhedsindsatser, der findes og/eller som der med fordel kunne opdyrkes i kulturregionens medlemskommuner/Region Syddanmarks kommuner.

Under Visuel Kultur har vi ambitioner om at styrke talentudvikling og synlighedsindsatser i den kommende kulturaftale. Bl.a. ved at udvikle en fynsk pendant til BGK, da vi i indeværende kulturaftale har lavet nogle modelforsøg, vi kan bygge videre på. Ligeledes vil vi søge inspiration og knowhow fra resten af landet. Dertil ønsker vi, at flere børn og unge skal kende til vores tilbud, ligesom vi ønsker at gøre tilbuddene endnu mere tilgængelige for de unge fx ved at sende flere af vores tilbud på turné. Eller få etableret endnu flere tilbud i de kommuner, der stadig mangler.

Under Kultur i Natur ønsker vi at få endnu flere naturaktører til at engagere sig i kultur- og naturindsatser. Det er først i kulturaftalens sidste år, at de for alvor har opdaget potentialet i at involvere sig i projekter, der kobler kultur og natur. Bl.a. vil vi understøtte, at de enkelte kommuner opbygger lokale kultur- i naturnetværk, så vi får opdyrket en større kritisk masse til de fælles fynske indsatser.

Vi vil arbejde mere temabaseret i den nye kulturaftale. Den røde tråd i løbet af kulturaftalen bliver, at der skal arbejdes med de 4 elementer: jord, vand, luft og ild. Dette vil sikre, at vi får skabt et fælles sammenlignings- og erfaringsgrundlag, hvor vi tester og udvikler forskellige formater og projektmodeller inden for de 4 elementer, ligesom vi over en 4-årig periode, får skabt en øget vi-følelse ved at arbejde med samme temaer.

Kulturregion Kulturmetropolen

I Kulturmetropolen 2021-2024 har vi arbejdet med tre indsatsområder: en ungeindsats, en musikindsats og kultur- og sundhedsindsatsen Et bedre liv med kultur. Nøgleord i Kulturmetropolens arbejde har gennem aftaleperioden været livskvalitet og udvikling. Vi har udviklet tilbud ud fra en overbevisning om, at deltagelse i og oplevelse af kunst og kultur er med til at danne grundlaget for meningsfulde liv, uanset hvem man er. I nærværende slutevaluering gennemgås de væsentligste resultater fra aftaleperioden, som har bidraget til at løfte og styrke kulturlivet i kulturregionen samt fremadrettede perspektiver og udviklingspotentialer, som vi vil anvende som grundlag for udarbejdelsen af en ny kulturaftale.

DE VÆSENTLIGSTE RESULTATER I KULTURMETROPOLENS INDSATSOMRÅDER I PERIODEN 2021-24

Kulturmetropolens Ungeindsats

Kulturmetropolens Ungeindsats har udviklet og etableret RÅ Festival: en kulturfestival skabt af unge for unge med bl.a. kunst, kreative workshops, koncerter, teater, dans og graffiti. Festivalens målgruppe er unge mellem 13-24 år. Ungeindsatsen har etableret fællesskaber, styrket unges kreative og kulturelle fundament, faciliteret kollektive, kreative processer og bygget et frirum på RÅ Festival - i samarbejde med unge og på deres præmisser. Festivalen har været afholdt i tre forskellige kommuner med 1250 deltagere over årene. Alle tre gange har været med deltagere fra alle Kulturmetropolens kommuner.

Festivalen har opbygget et stærkt ungefællesskab på tværs af kommunerne, da vi løbende har samlet unge til at være en del af TEAM RÅ. Som en del af TEAM RÅ har de unge deltaget på workshops med fokus på at udvikle festivalen og haft ansvar for f.eks. workshops, værtsroller, program, design og kommunikation. Det har styrket de unges lyst og kompetencer til at skabe kultur, hvor fællesskab og mangfoldighed på tværs af alder, baggrund og erfaring er vigtige komponenter. Deltagere i TEAM RÅ har givet udtryk for, at projektet har udviklet deres selvtillid og engagement i kultur, og at de vokser af indflydelse, af at blive taget alvorligt samt opleve og skabe kultur på egne præmisser. RÅ Festival har også etableret et netværk for kulturaktører i kommunerne, hvor der udvikles, videndes og erfaringsudveksles i fællesskab. De deltagende lokale institutioner har brugt festivalen som led i arbejdet med rekruttering, udvikling og til at fastholde unge, de ellers ville miste kontakten til. Netværket har været med til at løfte kulturen lokalt og på tværs af Kulturmetropolens kommuner.

Den væsentligste erfaring gjort i arbejdet med RÅ Festival er, at hvis unge tildeles ansvaret, tages alvorligt og lyttes til, udviser de stort engagement og drivkraft i udviklingen af kulturelle aktiviteter. Skaber kommunerne de rigtige og trygge rammer, som de unge også selv er med til at sætte, opstår et stærkt fællesskab på tværs af alder, interesser og baggrund. Et fællesskab der understøtter aktiv deltagelse og øget lyst til at engagere sig og deltage i kunst og kultur.

Kulturmetropolens Musikindsats

Fokus i Kulturmetropolens Musikindsats 2021-2024 har været på den musikalske fødekæde, mangfoldighed, empowerment og mental trivsel. Hovedaktiviteterne i musikindsatsen hedder SUBURBANGIRLS (tidl. UrbanGrrls) og har i aftaleperioden bestået af to eksklusive talentudviklingsforløb og fællesskaber for kvinder og (køns)minoriteter i alderen 15-25 år.

Simultant med talentforløbene er der afviklet otte lokale SUBURBANGIRLS-forløb i mindre skala, for en yngre målgruppe og med fokus på kompetencer og fællesskaber. Derudover har musikindsatsen stået bag tre musikseminarer, og samarbejder i 2024 med Et bedre liv med kultur om projektet ”Kulturmetropolen møder musikken”.

SUBURBANGIRLS fik fat i en sammensætning af målgrupper, som ikke mange musikaktører og musikinstitutioner har held med at tiltrække. Først og fremmest kvinder og (køns)minoriteter, der er i markant undertal inden for den rytmiske musik. I begge forløb deltog borgere af blandet socioøkonomisk, geografisk, etnisk og musikalsk baggrund samt psykisk sårbare borgere. Alle deltagere oplevede øget selvtillid, og 95% fik blod på tanden til at fortsætte engagementet med musikken efter forløbet. Desuden oplevede alle deltagere, at forløbene gav dem nyt netværk og at fællesskabet, projektet skabte, gav en følelse af empowerment og tryghed. SUBURBANGIRLS har igennem hele perioden holdt et højt ambitions- og kvalitetsniveau. Med erfarne og dygtige kapaciteter inden for talentudvikling, opstod et unik forløb med aktiviteter af høj kvalitet og med mentorer, undervisere og inspiratorer fra den øverste hylde i den danske musikbranche; heriblandt etablerede kunstnere og producere som Andreas Odbjerg, Tessa, Kewan Padré og Karen Mukupa.

Med alle SUBURBANGIRLS-forløb i Kulturmetropolens kommuner, er der etableret en stærk fødekæde; en fødekæde, der har gavnet både talentforløbet og de lokale forløb. Deltagerne fra talentforløbet bragte inspiration til det lokale, og deltagere i de lokale forløb deltog efterfølgende i talentforløbet. Projektet har tilmed skabt øget fokus på mangfoldighed og ligestilling. Unge kvinder og (køns)minoriteter er i markant undertal inden for den rytmiske populærmusik og tallene viser, at målgruppen falder fra undervejs på den musikalske udviklingsrejse. SUBURBANGIRLS har formået at skabe interesse for sagen både i målgruppen, blandt nationale musikaktører og fra medier. Den store opmærksomhed fra musikbranchen og medier bragte SUBURBANGIRLS ud til en større målgruppe, der ikke nødvendigvis er interesseret i musik, og i 2022 udkom forløbet som serie på TV2 Kosmopol. De 100 ansøgere til forløbene kom fra omkring 30 kommuner i hele landet, og forløbet genererede mange samarbejdspartnere på tværs af kulturaftalens kommuner, lokale og nationale musikaktører; heriblandt Danish Songwriting Academy, Dansk Artist Forbund og Koda m.fl.

Et bedre liv med kultur

Et bedre liv med kultur har i aftaleperioden beskæftiget sig med mental trivsel og sundhed målrettet sårbare borgere med særligt fokus på medlemskommunernes børn og unge. Med indsatsen har vi arbejdet med tre projekter; et billedskoleprojekt kaldet ”Brug Billedskolen”, et skrivekunstprojekt med titlen ”Ord.Liv.Skriv.” og musikprojektet ”Kulturmetropolen møder musikken”.

Hovedtanken bag billedskoleprojektet ”Brug Billedskolen” har været at undersøge, om dét at deltage i kreative forløb kan have en gavnlig effekt på de sårbare borgeres livskvalitet, forstået både som mental sundhed, fokus på egne kompetencer og ressourcer samt sociale/relationelle kompetencer, livsglæde og -mestring. Gennem et kvalitativt evalueringsdesign viste resultaterne, at arbejdet med kreativitet har en positiv indvirkning på områder som motivation, social interaktion, glæde og deltagernes selvopfattelse. Da både deltagere og fagprofessionelle i forløbene har givet udtryk for en markant øget

livskvalitet, fællesskabsfølelse samt glæde ved at deltage i et tilbud med fokus på deltagernes potentialer og muligheder, viser projektet, at der er stort potentiale i at indtænke kreative forløb ift. sårbare grupper.

Indsatsens skrivekunstprojekt ”Ord.Liv.Skriv.” bestod af skrivegrupper i alle Kulturmetropolens kommuner med 230 deltagere. Målgrupperne har varieret, men dækkede blandt andet over sårbare unge og voksne samt brugere af socialpsykiatrien. Projektets primære formål var at styrke den mentale trivsel blandt sårbare grupper og undersøge effekten af forskellige typer af skrivekunstgrupper for forskellige sårbare grupper. Projektet blev vurderet gennem både kvantitative og kvalitative evalueringsdesigns og viser, blandt andet gennem WHO's trivselsindeks, at den generelle trivsel blandt de adspurgte deltagere er øget. Blandt de deltagere med størst risiko for mental mistrivsel og depression er trivslen steget med hele 156%. Gennem kvalitative samtaler og observationer konkluderer den kvalitative evaluering, at deltagernes selvsikkerhed og kapacitet til at deltage i sociale sammenhænge er øget. Ydermere tilegnede de sig en større sikkerhed i at tage ordet og være centrum for andres opmærksomhed, ligesom skriveværkstederne har styrket deltagernes evne til at forstå, opdage og bearbejde hverdagsudfordringer. Kort sagt virker skrivning som et terapeutisk værktøj for dem.

”Kulturmetropolen møder musikken” er en todelt indsats, der tilbyder efteruddannelse til musikskolelærere fra alle Kulturmetropolens otte kommuner, hvor musikskolelærere klædes på til at imødekomme særlig sårbare børn, og dernæst består af et pilotprojekt, hvor musikskolelærerne skal varetage musikundervisning for skolebørn fra specialundervisningen. Projektet afvikles i 2024 i otte kommuner med minimum 25 musikskolelærere og op mod 230 sårbare børn. Formålet er at øge trivslen blandt sårbare børn gennem musik, at mindske uligheden i adgangen til musik for børn fra specialundervisningen, og slutteligt at undersøge og vurdere effekten af musikundervisningen målrettet børn med f.eks. ADHD og autisme

FREMADRETTEDE PERSPEKTIVER OG UDVIKLINGSPOTENTIALER

Kulturmetropolens Ungeindsats

I løbet af aftaleperioden har ungeindsatsen etableret en større gruppe af engagerede unge på tværs af kommunerne, der ønsker at fortsætte samarbejdet og tage et endnu større ansvar i udviklingen, planlægningen og afviklingen af festivalen. Vi står derfor på tærsklen til at kunne skabe en ungefestival, der i endnu højere grad er båret af unge i alle processer og videreudvikle et stærkt tværkommunalt ungefællesskab, der er engageret hele året. Her er der potentiale for at videreudvikle de unges talenter og kompetencer indenfor kulturskabelse, som de kan bruge til at skabe endnu mere ungedrevet kultur lokalt. Ligeledes er der et stort potentiale for at udvikle de unges kreative og kunstneriske evner i de enkelte kommuner ved at understøtte de unges interesser med kunstneriske workshopforløb op til festivalen. Med disse forløb kan festivalen understøtte den mere nicheprægede kultur, der kræver et tværkommunalt fællesskab og som de enkelte kommuner ikke selv kan løfte. Dette giver ligeledes et tilbud til de unge, der ikke allerede er en del af et kommunalt tilbud, og fanger dermed en potentiel målgruppe.

Da RÅ Festival kan rumme en mangfoldig gruppe af unge i processen op til og på selve festivalen, er der et stort potentiale i at udvikle et spor, der har endnu mere fokus på sårbare

unge, hvor de er engageret på egne præmisser både før, under og efter festivalen. RÅ Festival er med til at skubbe til den lokale udvikling af kulturtilbud til unge samt forståelsen af de unges interesser, da nye metoder er bragt i spil, og har fremkaldt et andet engagement hos de unge. Metoden har højnet trivsel, kreativitet og tro på egne evner hos de unge, hvorfor hele konceptet bag RÅ Festival er relevant at videreudvikle i kommunale sammenhænge såvel som nationalt.

Kulturmetropolens Musikindsats

Erfaringer fra Kulturmetropolen viser, at talentudvikling inden for den rytmiske musik og uden for de gængse og formelle musik- og talentinstitutioner, kan være en velegnet opgave for det tværkommunale samarbejde i kulturaftalerne. Der er ikke tilstrækkelig kritisk masse og økonomi i den enkelte kommune til at løfte opgaver med talentudvikling for flere forskellige målgrupper. Kulturaftalens kommuner har allerede viden om og erfaringer med både talentudvikling og arbejdet med mental trivsel og musikfællesskaber. Erfaringerne fra tidligere kulturaftaler viser, at der ikke er en modsætning mellem talentudvikling, fællesskaber og mental trivsel. Der er derfor udviklingspotentialer og perspektiver med national relevans i at udvikle og styrke talentudviklingsindsatsen, samt udvikle alternative talentudviklingsrejser for flere målgrupper af talenter for at få fat i en bredere geografisk, etnisk og socioøkonomisk målgruppe. Der er desuden udviklingspotentialer og perspektiver i at videreudvikle og styrke SUBURBANGIRLS-konceptet, herunder at styrke sammenhængen og fødekæden mellem de to forløb samt sikre forankring af indsatsen. Hvis konceptet skal resultere i flere kvinder og minoriteter på den danske musikscene, er der behov for kontinuitet og videreudvikling. Konceptet har potentialer til at rumme nichekulturer og fællesskaber inden for flere områder og genre.

Et bedre liv med kultur

I "Kulturmetropolen møder musikken" viser vores erfaringer, at der er et stærkt udviklingspotentialer for tværkommunalt samarbejde, hvor ledere og musikskolelærere videndeler, erfaringsudveksler og skaber en sammenhæng mellem kommunernes kultur- og musikskoler. I projektets efteruddannelse er nye perspektiver og kvalifikationer ift. at tilbyde sårbare børn og unge målrettet musikundervisning en ressource, der er blivende i den enkelte kommune. En ressource der lokalt kan finjusteres og udbredes, så kommunerne fremadrettet er klædt på til at tage imod flere sårbare børn og unge. Derudover er der perspektiver i at videreudvikle efteruddannelsens indhold, så den fremover formidler den nyeste viden på feltet og udbreder konceptet til andre kunstarter såsom billedkunst og drama.

En af de væsentligste konklusioner fra alle projekterne i den samlede kultur og sundhedsindsats er, at kultur og kunst i de rigtige rammer og omstændigheder har potentialer til at skabe øget trivsel og livsmestring hos sårbare borgere. Et bedre liv med kultur har styrket kommunernes kompetencer lokalt gennem varetagelse og facilitering af forløb, og en afgørende faktor har været projekternes fleksible rammer, som muliggjorde, at kommunerne kunne tilpasse forløbene til deres lokale virkelighed. Fremadrettet vil vi i indsatsen arbejde på vigtigheden af fastholdelse, for at sikre kommunerne ikke taber de sårbare borgere på gulvet efter endt forløb. Blandt andet gennem kommunikation, stærke fællesskaber, tværfaglige samarbejder og udbredelse af blivende ressourcer.

Links

- Kulturmetropolens hjemmeside: www.kulturmetropolen.dk
- Video om Kulturmetropolen: <https://www.youtube.com/watch?v=PklJPThQyE8>
- <https://www.kulturmetropolen.dk/raafestival>
- Dokumentar på TV2-Kosmopol: <https://www.tv2kosmopol.dk/urban-grrls>
- UrbanGrrls 2022 album på Spotify: https://open.spotify.com/artist/0P0xnSm6cTBPpAQPY78oHN?si=HgMZnjSCR_eCNHAnXbU7Eg
- Promovideo til SUBURBANGIRLS 2024 - [SUBURBANGIRLS2024_PROMOVIDEO](https://www.youtube.com/watch?v=SUBURBANGIRLS2024_PROMOVIDEO)
- "Det er fedt, fordi det er nødvendigt. Det er bare ikke fedt, at det er nødvendigt" - Sjællandske Nyheder Roskilde: <https://www.sn.dk/roskilde-kommune/det-er-fedt-fordi-det-er-noedvendigt-det-er-bare-ikke-fedt-at-det-er-noedvendigt/>
- Facebook Live: https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch_permalink&v=381490456678469
- "Tine havde egen butik i Helsingør, men er nu hjemløs: - Den var alt for dyr, men jeg blev ved med at tro på det" – Helsingør Dagblad: <https://helsingordagblad.dk/helsingoer/tine-havde-egen-butik-i-helsingoer-men-er-nu-hjemloes-den-var-alt-for-dyr-men-jeg-blev-ved-med-at-tro-paa-det>
- "Stor festival samlede unge på tværs af kommuner" – Frederiksborg Amts Avis: <https://www.facebook.com/Kulturmetropolen/posts/pfbid02GrsgHWmHSeFkQwvCHa8vd8LXQVzu6R7H2ZQdyi9PtKLaiR6T8Qzw84HLg61Z1ntul>
- Instagram: <https://www.instagram.com/kulturmetropolen/?hl=da>, <https://www.instagram.com/raa.festival/> og <https://www.instagram.com/suburbangirlsdk/>
- Facebook: <https://www.facebook.com/Kulturmetropolen/>
- LinkedIn: <https://www.linkedin.com/company/kulturmetropolen/>

Kulturregion Kulturring Østjylland

Kulturring Østjyllands Regionsbestyrelse, som udgøres af udvalgsformændene fra de syv samarbejdende kommuner, har på møde den 21. februar 2024 drøftet og evalueret foreløbige resultater og afledte effekter af den gældende kulturaftale. Evalueringen er udarbejdet med forbehold for igangværende projekter under den gældende aftales tre indsatsområder. En endelig evaluering vil blive gennemført ved kulturaftalens udløb.

På tværs af kulturringskommunerne er der bred enighed om, at samarbejdet skaber mærkbar værdi for både borgere, kulturinstitutioner, medarbejdere og øvrige samarbejdspartnere. Hertil at kulturaftalen understøtter en vigtig kulturpolitisk dialog på tværs af kommunegrænser, og at samarbejdet bidrager til at løfte kompetencer og højne kvaliteten af både processer og projekter. Gennem samarbejdet er kulturringskommunerne i stand til at understøtte og gribe borgernes engagement og opbygge ny erfaring og viden på konkrete indsatsområder.

Med en særlig og ufravigelig insisteren på at udvikle indsatsområder og projekter i tæt samarbejde og dialog – på tværs af kulturregionens deltagende kommuner, og med inddragelse af forskellige fagpersoner på skoleområdet, på museer, i kulturinstitutioner mv. har Kulturring Østjylland udviklet et unikt arbejdsfællesskab, hvor refleksioner over egne og fælles erfaringer løbende anvendes i projektfremdrift.

”Vi kan meget mere, når vi er flere, der arbejder sammen”

Tage Nielsen – Formand for Kultur-, Fritids- og Idrætsudvalget, Skanderborg Kommune

Afsæt

Med bæredygtighed som et bærende princip i arbejdet er visionen for Kulturring Østjylland at skabe fælles metodeudvikling og innovation indenfor det kulturelle arbejde med børn og unge. Kulturregion Kulturring Østjyllands mission er at være en attraktiv region med en tydelig kulturel identitet, der tager udgangspunkt i kommunernes styrkesider – den smukke natur, kystlinjen, landsbyerne og de mindre provinsbyer. Kulturaftalen udfolder sig gennem tre indsatsområder, der tilsammen bærer ambitionen om at afprøve og udvikle metoder i samarbejde med fagprofessionelle og med børn og unge i kulturregionen.

Indsatsområderne er:

- Kultur og sundhed for børn og unge
- Unges brug af kulturhuse og spillesteder
- Kunst og kultur under åben himmel

DE VÆSENTLIGSTE RESULTATER I KULTURAFTALEN, SOM HAR BIDRAGET TIL AT LØFTE OG STYRKE KULTURLIVET I KULTURREGIONEN I PERIODEN 2021-24

Kultur og sundhed for børn og unge

I perioden 2021-2024 har Kulturring Østjylland arbejdet med at anvende kulturelle og kunstneriske aktiviteter som en ressource til at fremme sundhed og forbedre livskvaliteten for

børn og unge i kulturregionen.

Livshistorier

Som eksempel kan nævnes projektet Livshistorier, som bringer børn og ældre sammen i generationsmøder med den gode samtale som omdrejningspunkt – samtaler om de sjove, skøre og måske sørgelige oplevelser, som livet byder på. Med dansk, historie og billedkunst som den faglige ramme har 5. klasses elever i de syv kulturringskommuner bearbejdet og kunstnerisk fortolket både de ældres og deres egne fortællinger.

Link til videodokumentation: [Lifestories // Livshistorier \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=...)

Evaluerings af projektet, som inkluderede samtaler med tilknyttede lærere, plejepersonale og deltagende børn, pegede på, at børnene oplever at have indgået i en meningsfuld kunstnerisk og kulturel sammenhæng. Foruden at løfte relationskompetencerne hos den enkelte deltager har projektet bidraget til at styrke det lokale samarbejde på tværs af kulturelle og sundhedsfaglige områder. I samarbejde med Skoletjenesten – Videncenter for eksterne læringsfællesskaber, har Kulturring Østjylland udarbejdet en motiverende guide til gennemførelse af projektet. Guiden kan anvendes af både kunstnere, skolelærere og plejepersonale, som søger inspiration til gennemførelse af tilsvarende projekter. Samlet set har projektet Livshistorier medført ny viden om værktøjer og metoder til udvikling, gennemførelse og evaluering af kultur- og sundhedsprojekter.

”Livshistorier er et vigtigt og rørende projekt”

Allan Gjersbøl Jørgensen – Formand for Kultur- og Fritidsudvalget, Norddjurs Kommune

Kunstens potentiale – Om at anvende kulturfaglighed i et sundhedsperspektiv

På baggrund af erfaringer fra projektet Livshistorier har Kulturring Østjylland indgået samarbejde med Institut for Kommunikation og Psykologi ved Aalborg Universitet om at udbyde kursusforløbet Kunstens Potentiale; et opkvalificeringsforløb for medarbejdere på teater-, musik-, kulturskoler, biblioteker og lignende. Med afsæt i konkrete kultur- og sundhedsprojekter ude i kommunerne udforsker Kulturring Østjylland, hvordan kulturregionen kan integrere kulturfaglige baggrunde i meningsfulde initiativer, der fremmer sundhed. Kurset inkluderer undervisning, workshop, løbende sparring, afvikling af projekter samt evaluering.

”Vi kan tiltrække undervisere og aktører på et højere niveau sammen, end vi kan hver for sig” Kasper Glyngø – Formand for Udvalget for Fællesskab, Hedensted Kommune

Unge brug af kulturhuse og spillesteder

Med indsatsområdet Unge brug af kulturhuse og spillesteder arbejder kommunerne i Kulturring Østjylland tæt sammen om at undersøge, hvordan etablerede spillesteder, kulturhuse, foreninger og fællesskaber kan øge deres evne til at inddrage, engagere og skabe bæredygtige relationer til nye unge kulturskabere. Målet med indsatsen er dels at understøtte flere unges engagement i, tilknytning til og forståelse for deres handlemuligheder, dels at udvikle og styrke allerede etablerede kulturaktører.

Indsatsen bygger bro mellem én eller flere frivillige foreninger/kulturaktører i hver af de syv kommuner og en gruppe unge, som rekrutteres til projektet. I projektperioden indgår de lokale kulturaktører i et gensidigt læringsforløb med de deltagende unge; et forløb som går på tværs

af de syv kommuner, og som også inddrager nationale og internationale samarbejdspartnere. De etablerede aktører og de unge kulturskabere deltager i fælles workshops og konferencer med inspirerende oplæg, oplevelser og konkret metodeudvikling, hvor potentialet til den bedste vej mellem tradition og fornyelse udforskes. Missionen er at bidrage til at sikre den kulturelle fødekæde via gensidig mesterlære, hvor de, der allerede ”gør”, bliver bedre rustet til at inddrage og understøtte dem der endnu ikke ”tør”.

Med projektet er det tydeligt at se, hvordan kommunernes ungemiljøer er blevet styrket gennem samarbejdet med Kulturring Østjylland. I flere kommuner er helt nye kulturelle ungemiljøer blomstret op og groet til selvstændige enheder med mange kernefrivillige ungeaktører i det enkelte miljø. De unge opbygger nye kompetencer og demokratisk selvtillid, og skaber netværk og meningsgivende samarbejder på tværs af både deres lokalmiljø, kulturringskommunerne og i landsdækkende ungemiljøer. De afvikler koncerter, events og fællesskabsorienterede aktiviteter for og med andre unge i deres nærmiljø. Et særligt fokus for den resterende del af aftaleperioden ligger på rekruttering og mobilisering, så ungemiljøerne får de bedst mulige betingelser for at udvikle sig til bæredygtige enheder.

”Unge brug af Kulturhuse og spillesteder har gjort os stolte. At de unge bliver engagerede, at de samarbejder på tværs, er en vigtig træning til civilsamfundet”

Marianne Hundebøll – Formand for Kultur- og Fritidsudvalget, Odder Kommune

Foruden nærværende projekt, har Kulturring Østjyllands kulturaktører iværksat en række andre initiativer indenfor overskriften, Unge brug af kulturhuse og spillesteder. Projekterne tæller blandt andet et samarbejdsprojekt mellem adskillige af kulturregionens biografer og animationsskolen i Viborg, som i fællesskab inddrager unge 8. klasses elever i produktionen af en række film, som vises i lokale biografer. Dertil en teatercamp på tværs af unge i flere kommuner samt en indsats på en række biblioteker, som sigter mod at uddanne børn og unge indenfor biblioteks- og kulturarbejde f.eks. højtlesning, kreapilot, værtskab mv.

Kunst og Kultur under åben himmel

Vi ved, at naturen kan bidrage til at understøtte menneskers oplevelse af sammenhæng, ro, fordybelse og nærvær. Derfor arbejder kulturregionens kommuner med at bringe naturen endnu mere i spil i mødet mellem børn og unge og kunst og kultur; konkret gennem udvikling og afvikling af en række kunstneriske og kulturelle oplevelser på uventede steder og i mødet med den omkringliggende naturarv. Formålet med indsatsområdet er således at afprøve og undersøge nye formater for unges møde med kunst og kultur ude i naturen. Indsatsen skal med andre ord hjælpe kunsten og kulturen ud under den åbne himmel, hvor den er frit tilgængelig og til fri anvendelse og fortolkning. Med afsæt i disse mål, og med særlig fokus på inddragelse af andre fagligheder, herunder lokale kunstnere, museumsfolk, naturformidlere, pædagogisk personale mv. har Kulturring Østjylland afviklet en række prøvehandlinger, som alle havde det til fælles, at de blev gennemført med målet om at indsamle viden og erfaring med afvikling af kunst- og kulturprojekter under åben himmel. Prøvehandlingerne havde mange forskellige udtryk, og involverede mange forskellige aktører i kulturregionen. Som eksempler kan nævnes: ”På jagt efter Høj-Stene Kongens Kongsgaard”, en arkæologisk udgravning og kunstworkshop, hvor 400 børn deltog ved en offentlig arkæologisk udgravning med Moesgaard Museum. ”Vikingetræf på Samsø” med tilhørende podcast med deltagelse af over 1.000 gæster og over 22.000 lyttere. ”Munkenes komme til Øm Kloster”, ”Savn og Sagaer”, ”Kunst og Klima” m.fl. Prøvehandlingerne involverede en

lang række forskelligartede børn og unge i produktionen og tiltrak samlet set over 4.000 gæster.

På baggrund af erfaringer indsamlet under prøvehandlingerne, afvikler Kulturring Østjylland i tæt samarbejde med Teater Fluks projektet Hjemstavn. Hjemstavn er en række lokalt forankrede vandreforestillinger, som gør brug af forskellige kunstneriske greb; trådløse høretelefoner, performance og scenografi – alt sammen baseret på research, lokal knowhow og inddragende workshops med børn og unge fra de syv kommuner. Vandreforestillingerne, som finder sted i sensommeren 2024, bliver skabt som en montage af elementer, der tilpasses den givne kommune og de specifikke kontekster. Med hjemstavn undersøges det, hvordan vi som flokke og individer forbinder os til de landskaber vi er, lever og bor i og ikke mindst de natur- og kulturhistoriske elementer de består af.

Link til videoer fra prøvehandling: [Videoarkiv for Kulturregion Kulturring Østjylland \(cloud.microsoft\)](#)

FREMADRETTEDE PERSPEKTIVER OG UDVIKLINGSPOTENTIALER SOM KAN ANVENDES SOM GRUNDLAG FOR UDARBEJDELSEN AF EN EVENTUEL NY KULTURAFTALE

Kulturring Østjylland er påbegyndt en proces frem mod en ny kulturaftale, som inddrager aktører på forskellige niveauer. Processen blev igangsat i september 2023, hvor Regionsbestyrelsen gennemførte en intern workshop, fastsatte tidsplan og nedslag i arbejdet.

Lokale aktører er efterfølgende blevet inddraget ved et aktør- og netværksmøde i november 2023, hvor de første spadestik til form og indhold for en ny kulturaftale blev taget.

I maj 2024 inviteres Kulturring Østjyllands stående udvalg til at indgå i en fælles drøftelse af indholdet i den kommende kulturaftale. Drøftelsen har til formål at understøtte regionsbestyrelsens arbejde med at identificere og prioritere overordnede mål, rammer og indhold.

I perioden 2021-2024 har Kulturring Østjylland skabt en lang række resultater under indsatserne. Det arbejde ser Regionsbestyrelsen frem til at fortsætte og udvikle i tæt og konstruktivt samarbejde.

”Synergien og det at løfte i flok er noget af det bedste ved at være med i en kulturaftale.”
Helle Hansen – Formand for Børne- og Kulturudvalget, Samsø Kommune

Kulturregion Midt- og Vestjylland

Foto: Torben Kaare Laier

Denne slutevaluering skrives i marts 2024 med forbehold for, at aftalens projekter stadig er i gang og afsluttes med udgangen af december 2024, hvorefter projekternes endelige resultater skal evalueres.

DE VÆSENTLIGE RESULTATER I KULTURAFTALEN, SOM HAR BIDRAGET TIL AT LØFTE OG STYRKE KULTURLIVET I KULTURREGIONEN I PERIODEN 2021-24

Baggrund

Kulturregion Midt- og Vestjyllands formål er at bidrage til at fastholde og styrke Kulturregionen i strategisk udvikling, så kunst og kulturudbuddet er relevant, interessant og bæredygtigt til gavn for Midt- og Vestjylland og for hele landet. I en landdistriktsregion der dækker et meget stort geografisk område, og hovedsageligt har små og mellemstore kulturaktører, er samarbejder på tværs af både kommunegrænser og kulturarter en kerne i arbejdet med udvikling. Kulturaftalen sikrer, at vi kan udvikle metoder og samarbejder, der løfter kulturlivet og gør kulturen relevant for flere. I fællesskabet kan vi løfte mere, end hvad hver enkelt kommune kan gøre alene. Kulturaftalen 2021-24 har dannet ramme om 12 ret forskellige projekter med forskellige strategiske udgangspunkter og forskellige ambitioner.

Erfaringer

Med omdrejningspunktet *samarbejde* er der ingen tvivl om, at flere af aftalens projekter har været udfordret af Covid-19, som begrænsede en del møder og aktiviteter. Det har for nogle projekter været en stor udfordring, der har stået i vejen. For andre projekter har det været mindre udfordrende og måske endda øjenåbnende.

Når vi betragter de 12 hovedprojekter og 14 Kulturvæksthus-projekter samlet, tegner der sig nogle tydelige mønstre. De projekter, der lykkes godt, hviler på gode relationer mellem samarbejdspartnere. I de gode samarbejder er rammerne klare og tydelige, og dét lykkes bedst, når projekterne og projektorganisationerne ikke er for komplekse og har en tydelig rollefordeling. Det er væsentligt, at projekterne også gives plads til at navigere undervejs, så de kan tilpasse sig lokale muligheder, når det f.eks. viser sig, at nabokommunen gør tingene på en helt anden måde. Relationen mellem de enkelte aktører skal være ligeværdig og med respekt for de forskellige fagligheder og muligheder. Projektejerne skal passe på med ikke at tage samarbejdspartnere og relationerne for givet – det kræver kontinuerlig forventningsafstemning og engagement. For at kunne styrke det fælles engagement er det afgørende, at den organisation, der er ansvarlig for projektet, føler og påtager sig ejerskab og engagement.

De projekter, der har været udfordrede, er ofte præget af den sårbarhed, et projekt kan have. Projektets formål kan vise sig at være for diffust, komplekst eller for ambitiøst i forhold til projektets organisation. Organiseringen kan også blive for kompleks, diffus eller for sårbar. En institution kan få ny ledelse, som har andre mål med institutionen eller ”bare” fokus rettet mod det projekt, der kan skaffe finansiering til næste projekt. En projektansat projektleder står ofte meget alene med projektet. Får vedkommende nyt job, kan der nemt forsvinde en masse viden og mange opbyggede relationer skal genskabes med en ny projektleder, hvis fokus og erfaring er en anden.

I næste led er det altafgørende, at de, partnere projektet forholder sig til, kan se målet. Når Kulturregion Midt- og Vestjylland har ønsket at styrke kunst og kulturudbuddet til børn og unge, er der et ønske om at skabe flere tilbud til flere børn. Derfor har det været nærliggende at invitere til samarbejde med institutioner, hvor mange børn allerede befinder sig (daginstitutioner, skoler, musikskoler mm.). Dermed kommer relationen mellem kulturaktører og de voksne, som er omkring børnene, til at være altafgørende for både de konkrete projekter, der finder sted her og nu, og for om aktiviteterne kan videreføres og dermed gavne flere. De kommunale forvaltninger, der har ansvar for daginstitutioner og skoler, spiller også en meget væsentlig rolle. Det er ofte en krævende medspiller, da de har stramme læreplaner, stramme budgetter, meget lange planlægningshorisonter, decentrale strukturer mm., der udfordrer det tidsbegrænsede projektarbejde.

Foreløbige resultater – 3 nedslag

I projektet *Musik for alle børn* er visionen at give børn bedre musikundervisning. Det kræver bedre musikfaglighed i folkeskoler og bedre didaktisk faglighed i musikskoler. I løbet af de første 3 år er der skabt et solidt strategisk samarbejde mellem Kulturregionens Musik- og kulturskoler og en række grundskoler, hvor undervisere fra begge instanser deltager i netværk og kompetenceudvikling integreret i det daglige arbejde. Samarbejdet mellem grundskoler og musikskoler fungerer forbilledligt, og med stor gensidig respekt. Indsatsen har belyst huller i den musikalske fødekæde og er i gang med at påvirke nationalt. Et meget strategisk og vigtigt projekt, som er i gang med og har potentiale til at bidrage yderligere til sikring af en fortsat kvalificeret musikundervisning/musikpædagogik i hele Danmark.

Gennem projektet *SPIL NYT* har musikaktører (spillesteder og musikskoler i samarbejde) fra 6 kommuner skabt et stærkt regionalt netværk til at understøtte udvikling af lokale talenter inden for rytmisk musik (lokal originalmusik). Projektet har styrket fællesskaber, samarbejde og kompetencer for både de unge musikudøvere og de voksne, og der er udviklet nye tiltag

(f.eks. en festival) undervejs. Disse tiltag er blevet tilrettelagt, så de kan stykkes sammen, og tilpasses de ret forskellige rammer og muligheder, der er i de deltagende institutioner/kommuner. Samarbejdet blandt ressourcpersoner har inspireret til yderligere styrkelse af relationerne på tværs af kommunegrænserne. I midt- og vestjyske kommuner, hvor der sidder ganske få medarbejdere på feltet i hver kommune, kan samarbejde skabe stærke kollega-fællesskaber til gavn for både de unge, medarbejdere, klimaet og ikke mindst fremtidens kulturliv.

Projektet *Kulturvæksthuset* har som mål at afprøve og udvikle nye kulturelle initiativer med udgangspunkt i Kulturregionens fællesskaber. Der er afprøvet nye formater til at etablere nye tværgående samarbejder, og det har resulteret i 14 udviklingsprojekter foruden metodeerfaringerne fra hovedprojektet. En erfaring i forhold til metoden er, at det er væsentligt at aktørerne kender hinanden godt, inden de begynder at udvikle nye initiativer sammen. Det kræver en større og fortløbende indsats at fastholde og udvikle relationerne mellem aktørerne – ikke mindst fordi der jævnligt sker udskiftning i personkredsen på kulturområdet. I de konkrete projekter er der opnået flere spændende undersøgelser/resultater: Der er f.eks. afprøvet flere modeller/formater til at kvalificere unge som kulturaktører/-arrangører, og der er afprøvet modeller for at bringe kunstnere ud i lokalområder og blive en del af lokalmiljøer i stedet for blot at være på gæstevisit. Der er udviklet en metode til at give alle et sprog for kultur. Gennem *Kulturvæksthuset* og Kulturaftale 2021-2024 har vi erfaret, at projektsresultater kan være nok så spændende og relevante, men hvis erfaringerne skal bæres videre til yderligere udvikling eller implementering i drift, kræver det dedikation og prioritering.

FREMADETTEDE PERSPEKTIVER OG UDVIKLINGSPOTENTIALER, SOM KAN ANVENDES SOM GRUNDLAG FOR UDARBEJDELSEN AF EN EVENTUEL NY KULTURAFTALE

Den Midt- og Vestjyske Kulturaftale 2021-2024 har understreget betydningen af nye og tværgående samarbejder for at skabe strategisk udvikling. Samtidig er det blevet tydeligt, at relationerne, samarbejde, og ikke mindst læring, kræver en kontinuerlig arbejdsindsats. En væsentlig forudsætning for at skabe og fastholde relationer og forbindelser, er de relevante møder mellem aktørerne om både udvikling og læring. Derfor er det relevant at styrke udviklingen af møder og relationer med henblik på at sikre den strategiske udvikling – også i en kommende aftale.

Flere projekter fra aftalen 2021-2024 har vist sig at være relevante til videreudvikling. Nogle udvikles videre i andre regi og nogle projekter er relevante at videreudvikle i en kommende kulturaftale, fordi de har nationalt potentiale. Nogle projekter, der er udsprunget i Kulturvæksthuset, har vist sig at have yderligere udviklingspotentiale for udvikling af fremtidens kulturliv; for de strategiske og vigtige forbindelser, for fremtidens kulturbrugere og for fremtidens kunstnere.

Projektet *Sang, sprog og samvær* bør fremhæves, selv om det ikke vil blive videreført i en kommende kulturaftale. Det bør fremhæves, fordi metoden har relevans for et nationalt niveau. Projektet udbredes ikke af kulturinstitutionen, men sundhedsplejen i den kommune hvor projektet er udviklet, har valgt at videreføre projektet på grund af de gode resultater for sårbare spædbørn.

Projekterne *Gadens Kunst* og *Musik for alle børn* er relevante på det nationale niveau. Gadens Kunst arbejder for at skabe et aktivitetsbaseret videntcenter, som skal gøre kunsten i det åbne rum mere værdifuld for os alle, mens Musik for alle børn er i gang med at vende den nedadgående spiral for grundskolernes musiske niveau. Skoleprojektet har formået at skabe et fælles udviklingsrum med aktiv deltagelse af både skolelærere og musikskolelærere, der styrker hinandens fagligheder til gavn for de voksne der skal undervise børn og ikke mindst for børnene. Dermed styrker indsatsen også fremtidens musikere og fremtidens musikpublikum. Indsatsen kræver fokus på hele kæden, og det vil være relevant at udvide til daginstitutionsområdet.

Netværksprojektet *SPIL NYT* - for unge der spiller original rytmisk musik - har vist sig at være en succes. Især fordi netværket af professionelle omkring de unge har skabt gode og ligeværdige relationer. De ønsker nu at udvikle en model for at indgå i arbejdsfællesskaber på tværs af kommunegrænser til gavn for både deres faglige udvikling og (ikke mindst) et konkret grej-fællesskab, der kan gavne klimaet, økonomien, arbejdsglæden og fagligheden i landdistriktskommuner, hvor der ikke er mange fagkolleger i dagligdagen.

I *Kulturvæksthuset* er der udviklet flere tiltag, der sætter retning for nye måder at arbejde med kultur på, til gavn for flere borgere. Flere af disse er relevante at inddrage i en kommende kulturaftale, da de arbejder med fremtidens kulturliv på nytænkende vis. Der er projekter med nationalt potentiale, der kræver konsolidering af organisation mm. Det kan Kulturaftalen bidrage til at løfte. F.eks. er der ønske om at undersøge, hvordan kunst og kulturudøvelse kan blive en del af hverdagen for børn og unge i små lokalsamfund, så det ikke er noget, de kun kan engagere sig i, hvis det passer med busplaner eller forældre, der kan køre. Tilsvarende er der også en ambition om at udvikle de initiativer for og i høj grad med unge kulturentreprenører, som vi allerede har gode erfaringer med.

For at sætte fokus på udfordringer med organisering og læring er det relevant at bygge videre på de erfaringer, der er gjort. Det kan lyde godt at afholde en afsluttende konference, men er det et relevant format? For hvem? Og hvordan kan vi sikre et relevant udbytte til gavn for Fremtidens Kulturliv? Det ønsker Kulturregion Midt- og Vestjylland at undersøge gennem en kommende Kulturaftale.

LINKS

- Lydspor – lydkunst i folkeskolen: www.Soundartlab.org
- Kunst og KulturLAB: <https://www.museumsalling.dk/laering/kunst-og-kulturlaboratorium/>
- Gadens Kunst: [Gadens Kunst](#)
- Sang, Sprog og Samvær: [Sang, Sprog og Samvær – Den Jyske Sangskole](#)
- De små synger med de grå: [De små synger med de grå – søgeresultater | Facebook + Kalender - KFUM og KFUKs Tante Andante Hus i Lemvig \(tanteandante-lemvig.dk\)](#)
- Spil Nyt – netværk: [SPIL NYT - Projekter: Fermaten i Herning](#)
- Lev nu: [lev-nu](#)
- Kulturvæksthuset: [Kulturvæksthuset \(kultursamarbejdet.dk\)](#)
- Lyden i naturen: [Forsamlingshuset \(forsamlingshusene.dk\)](#)
- Musik for alle børn: [Musik for alle børn \(musikogbilledskolen.dk\)](#)
- Wired: [Project Wired](#)

Kulturregion Midt- og Vestsjælland

Kulturregion Midt- og Vestsjælland har i perioden 2021-2024 haft fire projekter herunder KUMULT!, Litteratursatsning(VestLÆSland), Forfatterskolen for unge og Litterære vandringer for børnefamilier.

DE VÆSENTLIGSTE RESULTATER I KULTURAFTALEN, SOM HAR BIDRAGET TIL AT LØFTE OG STYRKE KULTURLIVET I KULTURREGIONEN I PERIODEN 2021-24

I projektet KUMULT! er der fra 2021 arbejdet på tværs af Kulturregion Midt- og Vestsjællands seks kommuner om at indfri ambitionen om realiseringen af den hidtil mest ambitiøse fælles satsning i kommunesamarbejdet, som er målrettet børn og unges deltagelse i kreative og skabende kulturforløb i skole og dagtilbud. Den politiske ambition har fra start været, at børn og unge uanset baggrund og bopæl skal have lige muligheder for og lige adgang til at deltage i kunst og kultur af høj kvalitet, hvorfor dagtilbud og skoler har været rammen for indsatsen i KUMULT!

KUMULT! er blevet udviklet med stigende antal kulturforløb igennem årene. Dette har givet mulighed for en gradvis involvering af både kunstnere, lærere og elever. Igennem projektperioden er det lykket at gøre alle kulturforløb obligatoriske i alle kommuner. Programmet består i 2024 af 3 forløb i dagtilbud og 7 forløb i skolen fra 0. til 6. klasse Denne udvikling er sket som en skalering hvor KUMULT! i 2021 involverede 13.000 børn til 26.000 børn i 2024. På tværs af kommuner er etableret et fastforankret samarbejde på ledelses- og konsulentniveau og i samtlige kommuner er der et højt tilfredshedsniveau fra de fagprofessionelle.

KUMULT! har i projektperioden resulteret i et stærkt og velforankret forskningssamarbejde med professor Lene Tanggaard. Forskningssamarbejdet har medvirket til øget national og regional opmærksomhed omkring Kulturregion Midt- og Vestsjællands børnekulturindsats igennem publicering af forskningsartikler og foredrag i Danmark og udland om KUMULT! Følgforskningens kvalitative resultat er indtil videre, at børnene er glade for forløbene og fagprofessionelle ser deltagelse i KUMULT! som fagligt udviklende. Udtalelser fra elever vidner f.eks. om oplevelse af mestring, oplevelse af medbestemmelse, følelse af sammenhold i klassen, fordybelse og oplevelse af at kunsten og kreativiteten er et frirum. Deltagende kunstnere oplever KUMULT!-deltagelsen som fagligt udviklende og 18 ud af 60 adspurgte svarer, at deres ansættelse resulterer i nye projekter ved skoler og dagtilbud i regionen.

VestLÆSland og den årlige litteraturfestival for 0-3-årige, ÆllebælleMAJfortælle, er blevet et stærkt brand for børnekultur i kulturregionen. De sidste tre år er der blevet skrevet en bog i forbindelse med festivalen, som alle 0-3-årige i kulturregionen har fået som gave. Bogen har fungeret som et genkendeligt bindeled mellem barnet, dets voksne og dets lokale bibliotek. Hvert år har bogen haft et særligt fokus: bevægelse (Lotte Salling, 2022), musik (Oliver Zahle, 2023) og natur (Tove Krebs Lange, 2024), som er blevet udfoldet og understøttet under festivalen med bl.a. teaterforestillinger, koncerter og kreative workshops for børnene, helstøbte og konkrete forløb til dagtilbuddene samt inspirationsoplæg og idékataloger til børnenes voksne.

VestLÆSland har været med til at øge bevidstheden, om hvad biblioteket er og kan tilbyde, og det har været med til at styrke relationen mellem bibliotekerne og de lokale dagplejere og daginstitutioner. Et af de målbare resultater af projektet er en stigning i udlån af pegebøger i kølvandet på festivalen. Den fælles ideudvikling, markedsføring, erfarings- og opgavedeling samt de fælles (indkøbs)aftaler med eksterne partnere, som f.eks. forfattere, har været ressourcebesparende og kvalitetshøjnende for projektet. I projektperioden har bibliotekerne fået etableret et fagligt fællesskab med fokus på børnekulturel praksis både på medarbejder- og ledelsesniveau, som alle ønsker at bibeholde efter projektafslutning.

Projektet Forfatterskolen for unge har hold en gang om ugen i hver kommune for de 12-18-årige i samarbejde med bibliotek og ungdomsskoler. Der går 6-12 elever på et hold. Underviserne er professionelle forfattere, og nogle hold deltager også i lokale festivaler. FGK-talentholdet er et toårigt forfattergrundkursus, der mødes på internater på bl.a. Vallekilde Højskole og Sorø Akademi. De unge er 16-22 år og kommer fra hele landet. I 2023 er to elever fra FGK kommet gennem nåleøjet til Forfatterskolen (i København). Sommercamp afholdes i Fårevejle og samler 30-40 elever fra alle forfatterskoler og FGK. Tidligere elever er med som mentorer. Lejren slutter med en fælles poetisk performance for familie og venner.

Hvert år udgiver Forfatterskolen for unge en fælles antologi med ca. 50 bidrag.

Forfatterskolen for unge:

- har været drivkraft i etablering af foreningen Skriveunderviser, som afholder konferencer og skaber netværk mellem skriveskoler og undervisere
- bliver fulgt af ph.d. ved Aarhus Universitet Stine Heger i et forskningsprojekt om børns skrivning. Forskeren har systematisk fulgt forfatterskolens hold i Slagelse og Lejre
- samarbejder med Talent Holbæk om en årlig tværfaglig camp med FGK, BGK, dramacollege, Ung Musik og Ung Film på Ungdomsøen, Brorfelde Observatorium, Elværket eller i Anneberg Kulturpark
- samarbejder med KUMULT-projektet. Forfatterskolen for unge underviser alle 5. klasser i kulturregionens forfatterværksted og er bindeled til fødekæden

Projektet Litterære vandringer for børnefamilier er blevet til i et samarbejde med forfatter Bodil El Jørgensen og Natureventyr med det formål at kombinere naturoplevelse og vandring med litteratur. Der er etableret seks vandreruter i seks skove i Midt- og Vestsjælland for børn 4-9 år og deres familier. Ruterne er bygget op om en historie skrevet og indlæst af Bodil El Jørgensen kaldet Skovlingesagaen, og hver skov har sin egen fortælling. Ruterne findes på appen Natureventyr og kan både læses og lyttes.

Historierne er udgivet i et hæfte, som er uddelt til omkring 6000 børn. De kan fås gratis på biblioteket eller turistkontorerne. Hæfterne er illustreret som malebøger af Natureventyr, og der er en beskrivelse af, hvordan man kommer rundt i kulturregionen og finder alle seks skove.

Tilblivelsen af Skovlingesagaerne er sket i et samarbejde mellem Kulturregionens kulturforvaltninger bistået af lokale naturvejledere. Der er valgt skove, som har en god 1,5 til

2,5 km rute, der passer til små ben, og i flere tilfælde skove der ikke er så kendte i offentligheden. Bodil El Jørgensen har været i alle kommuner og møde 0. klasser, hvor hun har fortalt, læst op og igangsat dramalege og tegneværksted om Skovlingesagaerne. Flere kommuner har efterfølgende hyret Bodil som huskunstner til at lave workshops om skovlinge for fortsat at kaste lys på eventyret. I alle seks kommuner har der været officielle åbninger af ruterne med deltagelse af børn, borgmestre, kulturudvalgsformænd og forfatteren og med god dækning af lokalpressen og TV2øst.

FREMADETTEDE PERSPEKTIVER OG UDVIKLINGSPOTENTIALER, SOM KAN ANVENDES SOM GRUNDLAG FOR UDARBEJDELSEN AF EN EVENTUEL NY KULTURAFTALE

I KUMULT! har en struktureret indsats muliggjort en strategisk satsning på at skabe sammenhæng mellem kulturforløbenes kreative læringsindhold og de fagprofessionelles undervisning og arbejde med børnene i hverdagen. KUMULT!'s struktur indebærer yderligere potentiale for de fagprofessionelles kompetenceudvikling inden for kreative læringsprocesser. Da kulturforløbene er godt forankret, kan deltagelse yderligere styrkes ved at øge timetal. En fortsættelse af et veletableret forskningssamarbejde er ligeledes potentielt nærliggende.

Det tværgående arbejde om VestLÆSlandet har vist sig frugtbart på mange planer, og der er et generelt ønske om at fortsætte samarbejdet, f.eks. gennem et forskningsbaseret projekt med fokus på betydningen af tidlig kultur- og litteratur indsats for 0-3-årige. Udover det vil det også være relevant at kigge på indsatser for læsesvage elever på mellemtrinnet, som falder udenfor ordblindediagnosen, kulturel sundhed og på fordele og faldgruber ved kunstig intelligens i forbindelse med en eventuel ny kulturaftale.

Forfatterskolen for unge ønsker at udvikle et nyt spor, der handler om skriveundervisning for psykisk sårbare. Unge, der har skolevægring, diagnoser eller bor på opholdssteder, kan få et stort udbytte af at skrive. Forskningsresultater fra ph.d. Stine Heger, AU, og fra Amager Psykiatrisk Hospital viser, at kreativ skrivning kan hele psykiske sår, skabe nye indgange til anerkendende fællesskaber og øge læse- og læringslyst hos unge gennem et præstationsfrit rum.

For projektet Litterære vandringer for børnefamilier er Skovlingesagaerne ved at få en ny form og udkommer på Gyldendal i 2024-25. Det forventes, at dette er med til at øge interessen for ruterne, og at flere fra hele landet vil få øjnene op for Skovlingesagaerne. Skovlingesagaerne er en tværmedial succeshistorie, og hvis kulturregionen skulle følge yderligere op på serien, kunne det være i form af teater, animation og film i samarbejde med f.eks. egnsteatre og filmprojekter i regionen.

Kulturregion Nordjylland - Kulturkanten

I Kulturkanten har vi arbejdet indgående med tre indsatsområder i perioden 2021-2024. Under overskrifterne ”Lære at Være” (børn og unge), ”Sund med Kultur” og ”Nordjyske Fortællinger” har vi brudt igennem til en lang række af aktører og endnu flere borgere ved at lade puljer arbejde for og med vores dagsorden.

Overordnet har vi set resultater på forskellige parametre:

- En væsentlig merfinansiering ved eksterne støttemidler i de enkelte projekter (det er kun de små projekter, der har været fuldfinansieret af Kulturkanten – og det endda et fåtal af dem).
- En bredde i slutbrugere (borgerne) som vi ikke ville have nået, hvis vi udelukkende kørte egne projekter.
- En bredde i aktører der både dækker den vertikale og horisontale akse i aktørhierarkiet: vi når altså både kunstnerne og de etablerede kunst- og kulturinstitutioner.
- En fortsat udbygget interesse og samarbejde med kommunale og regionale institutioner som dag-, skole-, uddannelses-, og sundhedsinstitutioner.

Vi har udarbejdet foreløbig slutevaluering, som bygger på en grundig midtvejsevaluering (udarbejdet efteråret 2023), dog med det forbehold, at der er mange uafsluttede projekter, der forløber frem til efteråret 2024. I Slutevalueringen kommer vi overordnet omkring, hvordan de samlede tiltag i indsatsområderne har bidraget til opfyldelse af vores formål og indsatsområdernes delmål, og i indeværende opsamling, vil vi pege på, hvordan vi ser en videreudvikling af aftaleperioden 2021-24 ind i 2025-28.

Derfor opfordres læseren også til at orientere sig i Kulturkantens foreløbige evaluering, som opdateres løbende via linket her <https://kulturkanten.dk/evaluering2024/>

Samlet set

Når vi samlet set kigger på Kulturaftalen, og spørger os selv, om vi har ”vækket lysten og skabt fællesskaber” må svaret være ja. Alle projekter Kulturkanten har støttet har haft stærkt samlende karakter, og næsten alle projekterne bygger på identificerede værdier som:

- *Det medskabende* som fælles skaber og skaber af fællesskaber. Her er det medskabende både produktet som i et samskabt værk, men også i processen hvor det er det udviklende møde mellem vækstlagene og det etablerede miljø, der udgør kernen.
- *Det samarbejdende og relationsopbyggende*. Ingen løfter som dem, der løfter i fællesskab. Når vi arbejder i så stor en region med så brede målgrupper, er det vigtigt, at vi kan skabe synergi i strategierne, såvel som mellem projekterne. Vi ser både styrkede bånd mellem de forskellige indsatser, administrative enheder i kommunerne, netværk og ikke mindst mellem forskellige støttede projekter, også på tværs af indsatsområderne.
- *Det stedsspecifikke og tilpassede* er kerneværdier for lokalforankring, og gælder både som ramme for de projekter, der skal nå bredt ud i regionen med samme intention, og for de projekter der beror på det iboende og kommer mere nedefra.

- *Viden, erfaring og kompetenceudveksling*, sker både lokalt, regionalt og nationalt, men der ligger uforløste potentialer, som skal forankres i næste kulturaftale.

En videreudvikling af Kulturkanten fra 2025-28, vil bygge på solide erfaringer i arbejdet med vores indsatsområder, og følgende værdier vi har identificeret på tværs af vores støttede projekter, dialog med aktørerne og ikke mindst de ideologier Kulturkanten bygger på, når vi taler om regional udvikling, chanceudligning og kulturforståelse. Her gennemgås de enkelte indsatsområders udviklingsperspektiver, som Kulturkanten arbejder på at gøre til Kulturaftale 2025-28.

Lære at Være

<https://kulturkanten.dk/kulturaftale-2021-24/laere-at-vaere/>

Vi har opbygget en solid relation med de unge, og momentum for det unge iværksætteri bør bestå.

For os er hovedopgaven at understøtte vækstlaget og være så tæt på de unge, at de kender os og bruger os. I vores arbejde har vi et dogme om kun at lave ungeprojekter, som de unge er med til at forme og definere, og det kræver, at de unge faktisk er interesserede i os og har tillid til os som samarbejdspartnere. Det har vi gjort gennem et fortsat fokus på Unges Møde Med Kunsten (UMMK – www.ummk.dk), vores hurtige pulje Kulturstarteren samt hovedprojektet IVÆRK (www.ivaerk.nu).

De erfaringer og værktøjer, vi finder særligt værdifulde og ønsker at videreudvikle på, er blandt andre:

- De rådgivende ungeudvalg fordi det skaber ejerskab for de unge og nærhed til os som samarbejdspartner
- De hurtige puljer som Kulturstarteren og IVÆRK fordi det skaber initiativ, mod og vilje hos de unge
- En national skalering af kapacitetsopbygningen, vidensudveksling og netværk for de unge i et IVÆRK 2.0, med spændende udsigter til forpligtende samarbejder på tværs af kulturregionerne.

Udover at understøtte fællesskaber blandt unge på tværs af hele regionen, udforsker vi talentbegrebet i det nordjyske, og understøtte talentudviklingen på tværs af kunstneriske genrer via puljen ”Lære at Være”. Fremadrettet udbygger vi talentudviklingen som begreb, til også at gælde de mere håndværksmæssige tilgange til kulturproduktionen. Vi ønsker derfor at brede talentbegrebet ud mod nye fagområder bl.a. gennem samarbejder med erhvervsskoler, FGU’er, frie ungdomsuddannelser, videregående uddannelser m.fl.

Før man er ung, er man barn

Vi har primært arbejdet med målgruppen med udgangspunkt i Børns Møde Med Kunsten (www.bmmk.dk). Med de tidligere amtslige midler har vi udviklet metoder og tilgange til længerevarende og fordybende møder med kunsten, hvor dedikerede og dygtige kunstnere møder mange af regionens børn gennem skoler og dagtilbud.

Med store investeringer i vores eget projekt Kunstgødning og samarbejdet med det nationale projekt Legekunst har vi fået et vidensafkast og oplevelsesafkast, som skal bundfældes og forankres ude i dagtilbuddene og på 0-6 års området. Vi arbejder også aktivt med innovation i de nordjyske SFO’er gennem projektet FRIMOD. På mange af disse projekter er vi partnere,

og særligt Kulturprinsen går igen – det nære samarbejde er gensidigt, og giver os en god indgang til national viden på børnekulturområdet.

Fremadrettet vil vi fortsat insistere på 0-6 års området som en målgruppe for kunstneriske møder. Med refusionsordningerne (BMMK og UMMK) hvor kunstnerne kommer helt derud, hvor børnenes hverdag leves, forsøger vi at vække fortroligheden med kunsten tidligt i livet for de mindste nordjyder. Vores mål er, at møder med kunsten skal være en relevant og naturlig del af alle børns liv fra barndommen og ind i ungdommen.

Vi arbejder for at bygge bro mellem børn og unge, da vi ved, at man udvikler sig og bliver inspireret i det, man kan spejle sig i. Vi arbejder for at skabe en helhedsorienteret indsats, hvor tidlige oplevelser med kulturen danner spor mod et senere engagement og deltagelse i kulturen og kulturelle fællesskaber.

Grundlaget for Børn og Unges Møde Med Kunsten, må og skal være kompetente kunstnere.

Arbejdet med at kvalitets- og kompetenceudvikle foregår dels i netværk, dels i workshopdage rundt om i regionen og særligt i vores projekter, hvor de længerevarende, dybdegående indsatser er med til at opbygge tværfaglige relationer og viden om metoder, værdi og effekter.

Vi har gode erfaringer med at være i dialog med vores kunstnere – og arbejder på at være tilgængelig og rådgivende. Men skal vi fortsat være garanter for høj kvalitet, skal vi også fortsat have fokus på at opdyrke miljøet i vores region og understøtte de regionale tværkunstneriske møder mellem kunstnerne. Vi skal skabe forudsætninger for kompetenceudveksling for de kunstnere og vækstlag, som vi samarbejder med i Nordjylland, således at generationerne inspirerer og motiverer hinanden, og de kunstneriske miljøer udgør mangfoldige og inkluderende fagfællesskaber.

Sund med Kultur

<https://kulturkanten.dk/kulturaftale-2021-24/sund-med-kultur/>

Vi ser et Nordjylland, der er fremme i skoene, hvad angår arbejdet med kunst og kultur som sundhedsfremme. Kulturkantens arbejde på området har været prioriteret i et tæt og gensidigt partnerskab med Region Nordjylland. Området har arbejdet med to strategier og har forsøgt at sprede budskab og værktøjer bredt i Nordjylland. Det er sket med 1) ”Puljen til signaturprojekter” som fokuserer på stor-skala og fler-årige projekter, der arbejder med at forstå signifikansen af kultur i et sundhedsperspektiv og bidrage med ny viden, og 2) ”puljen til mindre projekter” der fokuserer på at åbne døren for aktørerne og lade dem udvikle deres værktøjer indenfor kunst og kultur som sundhedsfremme. Mange projekter er stadig under afvikling, men der arbejdes på overordnede opsamlinger til udgivelse i løbet af andet halvår 2024.

Overordnet ser vi resultater som et øget fokus på fx kunst og kultur i kommunernes sundhedsstrategier. Blandt andet kan kunst og kultur nu findes i strategien for Aalborg Universitets Hospital under titlen ”Kunst og patientnær kultur”. Det er et direkte resultat af Kulturkantens flerårige satsning ”Signaturprojekter” i et symbiotisk forhold med Region Nordjyllands kulturenheds insisteren på arbejdet med kunst og kultur som sundhedsfremme. Fremadrettet vil Kulturkanten arbejde på at dele viden internt i Kulturregionen og bidrage til at løfte dagsordenen ind i nationale politikker og strategier.

Overordnet set er der en bred enighed om, at kombinationen mellem kultur og sundhed har værdi. Vi ønsker fortsat at insistere på at understøtte og udbygge miljøet for det vi fremadrettet kalder KunstSund. Arbejdet med at kvalitets- og kompetenceudvikle vil foregå dels i netværk, dels i workshopdage rundt om i regionen som skal være med til at opbygge tværfaglige relationer og viden om metoder, værdi og effekter.

En opbygning af miljøet kalder på flere tiltag:

- *Endnu flere gode eksempler og eksperimenterende møder*, der kan vise vejen vidt og bredt for både kunstnere og sundhedsfaglige – og som kan være med til at kortlægge behov, udfordringer og skabe en sprogliggørelse af feltet, der på sigt kan bryde barrierer mellem sektorerne.
- *Arbejde med kompetenceudveksling og -udvikling*: KunstSund/Kulturkanten skal sikre at peers indenfor kulturregionen kan mødes og udveksle erfaringer. Kulturkanten skal også facilitere kompetenceudvikling, ved afholdelse af faglige oplæg og netværksarrangementer.
- *Oparbejde en lokal viden, med nationale relationer* – vi skal hele tiden opsøge og understøtte kunstnere der ønsker at arbejde i feltet, ved at dele viden og inspirere lokalt, såvel som vidensdeling mellem beslutningstagerne i begge sektorer. Nationale relevante sparrings- og videnspartnere er vigtige for at indsatsen ikke lukker sig om sig selv.

Nordjyske Fortællinger

<https://kulturkanten.dk/kulturaftale-2021-24/nordjyske-fortaellinger/>

I det store hele mener vi, at puljer med krav om samskabelse og/eller forpligtende partnerskaber kan noget, når vi taler om at skabe forbindelser på tværs af en stor region, såvel som varige forbindelser og spor lokalt. Nordjyske Fortællinger har potentialet til at pille ved den regionale og lokale udvikling, ved at skabe møder og synliggøre potentialer og mentale afstande lokalt og regionalt.

Vi har set en puljetilgang, der sætter gang i et spindelvæv af aktører, som opererer på mange niveauer; fra den enkelte involverede kunstner, over institutioner/aktører og ind i kommunerne. Det har et kæmpe potentiale, når vi taler om at løfte bredt, både hvad angår at ramme mange genrer, mange niveauer og mange typer af aktører. Og ikke mindst når vi taler om at forbinde en stor region gennem kunst, kultur og narrativer.

Vi har set særlig værdi i vores projekter indenfor:

- Mødet med det stedsspecifikke og det fællesskabsopbyggende, community-tilgangen, som katalysator for lokale møder og uforudsete forbindelser.
- At få kunsten ud af dets vante rammer, og lade storslåede kunstneriske oplevelser hvor det ofte er samtidskunstens møde med kulturarven der bliver omdrejningspunktet.
- At få kunsten ud til et publikum, der ikke selv ville opsøge den, ved at insistere på ikke oplagte møder og udstillingsrum
- At bidrage til ”det nordjyske narrativ” og sætte de helt store fortællinger frem

Nu er opgaven at zoome ind, og afprøve nogle mere målrettede indsatser. Vi ønsker ikke at begrænse friheden – eller bredden rettere – i indsatsområdet, men vi tror på, at tiltag som

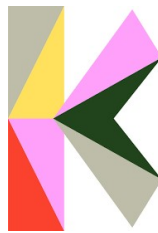
disse kan målrette den undersøgende tilgang til kunst og kultur som bærende narrativ for lokale og regionale udviklingsperspektiver.

OPSUMMERING

Overordnet er vi i gang med at opbygge en kulturaftale, der står stærkt på skuldrene af Kulturaftale 2021-24, hvor vi med et solidt fundament af erfaringer og viden kan målrette indsatserne endnu mere strategisk.

Vi fortsætter i samme spor, fordi vi oplever genklang i den nationale dagsorden, både indenfor arbejdet med børn og unge, kunst og kultur som sundhedsfremme og arbejdet med, at få kunsten og kulturen ud af dets vante rammer til nye publikummer eller som katalysator for nye møder, nye forbindelser og nye samarbejder.

Ud over at fortsætte i samme spor, arbejder vi på flere tværgående tiltag, der skal styrke synergierne på tværs af indsatsområdet, og løfte det strategiske arbejde med at understøtte aktørerne bredt i regionen.

Kulturregion Storstrøm

GNIST Festival 2022. Foto: Lau Bendix Funch

Visionen for aftaleperioden 2021-24 har været at anvende kulturen og kreativiteten til at understøtte bæredygtig udvikling i kommunerne og give kulturregionens borgere – særligt børn og unge – plads og rammer til at udfolde og fordybe sig i kunst og kultur. Det er sket ved:

- at fokusere specifikt på børn og unge og deres familier som medproducenter for derigennem at give fremtidens voksne i kulturregionen mulighed for selv at bidrage aktivt til en mere bæredygtig fremtid i deres lokalsamfund.
- en målrettet indsats for at styrke børn og unges brede adgang til kulturoplevelser og aktiv deltagelse i et alsidigt kulturliv og kreative aktiviteter på tværs af flere genrer, der både finder sted i et præstationsrum og i et præstationsfrit rum.

DE VÆSENTLIGSTE RESULTATER I KULTURAFTALEN, SOM HAR BIDRAGET TIL AT LØFTE OG STYRKE KULTURLIVET I KULTURREGIONEN I PERIODEN 2021-24

Samlet set har vi i Kulturregion Storstrøm skabt flere tilbud af høj kvalitet på tværs af kreative genrer, så et større antal børn og unge op til 25 år har fået adgang til tværasestetisk, kreativ udfoldelse. Med fokus på børn og unges egne initiativer og fællesskaber har vi udviklet oplevelseskoncepter, som bidrager til at synliggøre vækstlaget i Kulturregionen. Professionelle kunstneriske aktører, der arbejder med børn og unges kreative udfoldelse, har dannet partnerskaber, som fremmer synergi og videndeling på tværs af genrer. Den fælles talentudvikling er styrket, og gennem en mangfoldighed af kulturaktiviteter, støttet i Bæredygtighedspuljerne, er børn og unge blevet inspireret til bedre at forstå bæredygtighed og selv små handlinger er med til at gøre en forskel.

De væsentligste resultater, der har bidraget til at løfte og styrke kulturlivet i kulturregionen:

Med *Filmlab Storstrøm* har Filmfabrikken på Møn i samarbejde med kommunerne og lokale aktører og institutioner, udviklet, testet og udfoldet nye filmpædagogiske aktiviteter & tilbud til børn og unge. Der skræddersyes individuelle kommunale løsninger i skole og fritid. En tværkommunal skoledokumentar filmfestival for 6.klasser Storstrøm:DOX har set dagens lys, og over 100 lærere og lærerstuderende har fået et Kompetenceløft. Deltagere igennem på 2,5 år: Over 4300 børn, unge og deres undervisere.

Med to forløb i *Kunsthåndværk, Design og Designprocesser på Holmgaard Værk* møder og arbejder skolebørn og deres lærere professionelle kunsthåndværkere og designere i en unik ramme. Det er et skole- og kultursamarbejde som, udover eleverne, involverer kommunernes kultur- og skolekonsulenter, ledere, formidlingstjenester og ikke mindst lærere. Forløbene er baseret på et lige-for-alle princip med en transportrefusionspulje. Deltagere igennem på 2 år: 158 klasser (ca. 3000 elever & lærere) og ca. 50 lærere til kompetenceløft gennem et separat lærerforløb med inspiration til egen praksis.

Unge ml. 12-25 år er blevet inviteret og involveret i 6 forskellige nye *scenekunst* modelprojekter. Nogle er gennemført og afsluttet, andre igangværende. Fra at opleve unges eget talent og høre deres stemmer i knallertkoreografier til et års fritidsforløb, professionelt teater i undervisningen på gymnasie, fordybende residency ophold, turboworkshops og ikke mindst en ung scenekunstfestival Flash!. Professionelle scenekunstnere, både ansatte og freelancere, har udviklet og udfoldet de forskellige ungeinddragende projekter, deler viden med hinanden og kommunerne – bl.a. om Scenekunstneren som underviser og bæredygtig scenekunst. Netværket er igangsat, både blandt de unge og de professionelle scenekunstnere. Antal deltagere igennem 1,5 år: ca. 300 + publikum til forestillinger

Med udvikling af *GNIST Festival* ved Stevns Fyr, har Kulturregionen fået en ung til ung, ungedrevet kunst og kulturfestival. Primært musik, men også andre kunstneriske genrer udfolder sig over to dage i maj. Det fælles oplevelseskoncept, der synliggør de kreative, tværæstetiske vækstlag i kommunerne, er bygget på de unges egne initiativer, medbestemmelse og fællesskaber. De har etableret en forening til formålet, som vinter 2024 tæller ca. 20 kernefrivillige med bred dækning fra kommunerne, i 7 specialiserede udvalg. De gør forsøg og lykkedes med fundraising til indsatser på festivalen. Deltagere igennem 2 år: 20-40 i styregruppen, ca. 600 deltagere 2023 og ca. 400 deltagere 2022.

Gennem Kulturregion Storstrøms to *Bæredygtighedspuljer* har vi støttet ca. 50 projekter, hvor børn, unge og familier møder eller deltager i kunst- og kulturoplevelser. Disse oplevelser har til formål at inspirere til adfærdssændringer og fremhæve bæredygtige løsninger både lokalt og på tværs af kommunerne. Puljerne har resulteret i en bred vifte af aktiviteter og tilgange, med fokus på temaer som biodiversitet, klimavenlig mad, forbrug, genbrug, affaldshåndtering, kontakt med naturen, materiale- og ressourcebevidsthed, klimahandlingsplaner, debatter, reduktion af lysforurening og fællesskaber og mødesteder for unge.

'Benspændet' med at tænke det holistiske bæredygtighedsprincip ind i projektet, de miljømæssige, sociale- og økonomiske aspekter, har nudget og haft en positiv effekt i det brede kulturlandskab. Som metodisk greb virker puljerne både til at få fat i vækstlaget og de mindre institutionelle aktører. Dog vil det kræve sit eget projekt at engagere unge til at søge puljerne. De professionelle har på deres side grebet muligheden for yderligere at udvikle og teste bæredygtige elementer i deres produktion, samt afprøve kunstneriske tilgange og

processer, også i tværfagligt samarbejde. Gennem deres kulturelle aktiviteter har de bidraget til at inspirere og øge forståelsen og bevidstheden om bæredygtig udvikling blandt børn og unge op til 25 år. Kulturregionen har faciliteret et videndelingsmøde, der har udmøntet sig i en række anbefalinger til Kulturregionen og kulturaktører om arbejdet i krydsfeltet med bæredygtighed og kulturliv. Puljerne har et eksperimentelt element og en større grad af villighed til at tage risici indbygget i sig. Deltagere igennem 3 år: ca. 50 kulturelle og bæredygtige projekter, der har nået ca. 20.000 børn og unge – halvdelen på Folkemøde Møn.

Kulturregion Storstrøm har ansvaret for tre bevillinger af tidligere amtsmidler.

Bevillingerne støtter aktiviteter under indsatsområderne i kulturaftalen hos hhv. Ensemble Storstrøm, Waves Festival & Sanseværk samt Projektrum 16/Lys over Lolland.

Ensemble Storstrøm har bl.a. etableret et samarbejde med kulturregionens 6 musikskoler om undervisning og talentudvikling af unge, der spiller klassisk musik, og har skabt B&U ensemblet Understrømmen. Én effekt heraf er netværk for de unge udøvende musikere og for musikskolelærere i kulturregionen. Herudover har de aktivt arbejdet med naturdannelse gennem musikken og musikformidling. Bl.a. Darwin- kan orme høre? Som en introduktion til opera med nykomponeret musik målrettet skole/dagtilbud i alle 6 kommuner. Den grønne dagsorden har de taget til sig med udvikling af klimahandleplan bl.a. i samarbejde med kulturregionale teatre. Deltagere igennem 2 år: over 3000 + 44 elever ml. 9-15 år i understrømmen

Waves Festival og Sanseværk bidrager med en international gadeteaterfestival for børn, unge og familier, og nyskabte involverende forestillinger. Det er kunst og kultur på et højt og dybt forankret niveau i Kulturregionen, der henvender sig bredt og har en stemme i offentligheden. De arbejder med bæredygtighed både internt og eksternt med tiltag i produktion og forestillinger. Har bl.a. taget initiativ til at plante ny Folkeskov i området, som kompensation for de artister de flyer ind. Deltagere på Waves 2023: ca. 21.700

Lys over Lolland var en stedsspecifik kunst- og kulturfestival på Lolland. Som festival har de besluttet at stoppe, men de har sået et frø med deres B&U initiativ *Projektrum 16*, som stod selvstændigt første gang i 2023. Projektrum 16 tilbyder en platform for best-practice i kommunerne med kunst og kultur for og med børn og unge. Primært fokus er på Billedkunst og Håndværk & Design, men også andre genrer, og involverende workshops og talks. Det materialiserer sig bl.a. gennem et open-call og talentudstilling for kulturregionens unge op til 29 år. Juryen består af flere af Kulturregionens professionelle kunst- og kulturinstitutioner. Formatet og den stedsspecifikke tilgang har potentiale og er fortsat i udvikling. Deltagere 2023: ca. 1200

FREMADRETTEDE PERSPEKTIVER OG UDVIKLINGSPOTENTIALER, SOM KAN ANVENDES SOM GRUNDLAG FOR UDARBEJDELSEN AF EN EVENTUEL NY KULTURAFTALE

I den Politiske Styregruppe for Kulturregion Storstrøm ser vi et stort potentiale i at videreudvikle de eksisterende projekter med nye aktiviteter, nye målgrupper og mulighed for at gøre dem til mere robuste platforme. Der er oplagte muligheder for at styrke netværk og videndeling i blandt vores unge og vores professionelle kunst og kulturaktører, og (fortsat) tilbyde kompetenceudvikling til lærere, pædagoger og studerende.

Vi har gang i en udviklingskultur, hvor børn og unge får mulighed for at være skabende og

skabende sammen, og hvor de har tid til at udforske deres egne veje. Vi mener, at selvstændig skabelse er afgørende for at inspirere til aktiv deltagelse og bidrag til samfundet, og dette værdsætter vi dybt.

Vi prioriterer unges trivsel gennem deltagelse i fællesskaber frem for at isolere sig fra dem. Derfor vil vi i den kommende aftaleperiode ændre fokus i vores puljesystem til at udvikle og afprøve tiltag med frivillighed og fællesskaber, og vægte bæredygtige sociale aspekter, i kunst og kultur. Hvordan kan du åbne dit fællesskab op? Hvad vil det sige – og hvordan kan du bidrage som ung frivillig, i kunst og kulturaktiviteter? Fokus vil adressere flere relevante dagsordener som kultur og trivsel, kultur og sundhed og kultur og natur. Vi ønsker at integrere det holistiske bæredygtighedsprincip, så aktiviteter også tænkes miljø- og klimavenlige.

Kort fortalt vil vi i en ny Kulturaftale:

- forsat have fokus på at udfordre børn og unge til at deltage i kreative processer, dygtiggøre sig og udvikle deres identitet.
- ændre fokus i puljesystemet til at støtte Frivillighed & Fællesskaber i kunst og kultur.
- inddrage erfaringer med kulturens bidrag til bæredygtig udvikling.
- videreudvikle eksisterende kulturtilbud, styrke mobilitet, videndeling og netværk blandt vores unge og professionelle kunst og kulturaktører.
- forsat være risikovillige og have mod til at støtte forsøg og pilotprojekter i nye kulturtilbud.
- støtte kompetenceudvikling til lærere, pædagoger, studerende og kulturaktører, fordi de giver det videre til vores børn og unge, og viden har mulighed for at forankres i kommunerne.
- gøre fortællingerne om vores kultursamarbejde og effekterne mere synlige – både på borger og politisk niveau. For vi når mange børn og unge, med tilbud, som kommunerne hver i sær ikke lige har mulighed for skabe, og det gør en forskel.

På den her baggrund ser vi de fleste af de nuværende aktiviteter og projektelementer videreført i nye og opdaterede udgaver. (se eventuelt projekter i forrige afsnit). Det giver også perspektiver på både kort og længere sigt hertil *Ungedrevene festivalformater*, en videreudvikling af *skole og kultursamarbejder* og *professionelle kunst- og kulturaktørers bidrag i undervisning*.

I et nationalt perspektiv kan der være mulighed for at dele viden og netværk som kan støtte unge og ungemiljøer og *unges kulturelle iværksætteri* gennem et muligt samarbejde med IVÆRK fra Kulturregion Kanten og UNG KULT. Sekretariatet er i dialog om dette sammen med bl.a. Kulturregion Fyn og Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig.

Tidligere amtsmidler

Det er tydeligt for kommunerne i Kulturregion Storstrøm, at alle tre modtagere bidrager med (fællesskabs)dannende tiltag, iverigdom og kreative, kulturelle og kunstneriske aktiviteter af høj kvalitet. Det er til stor gavn og glæde for både børn, unge og deres familier. De er en

drivkraft, der samler, inkorporerer nye initiativer og løfter en lang række kulturelle formål, der rækker ud i hele Kulturregionen. Derfor er det vigtigt for os og for aktørerne, at vi fortsat kan administrere de tre bevillinger.

Links

1. Kulturregion Storstrøm hjemmeside: <https://xn--kulturregionstorstrm-tcc.dk/>
2. Kort film med eksempler på kulturelle og bæredygtige aktiviteter, støttet i Bæredygtighedspuljerne: <https://xn--kulturregionstorstrm-tcc.dk/kort-film-med-eksempler-paa-kulturelle-baeredygtighedsprojekter/>
3. Seismonaut's Evaluering af Kulturregion Storstrøms kulturaftalesamarbejde 2015-2022: <https://xn--kulturregionstorstrm-tcc.dk/evaluering-af-kultursamarbejdet-2015-2022/>
4. GNIST Festival: <https://www.gnist-festival.dk/>
5. FLASH!: <https://www.pavillonk.dk/scenekunstsolen/flash/>
6. Projektrum 16: https://www.facebook.com/people/Projektrum-16-Lys-over-Lolland/100067609491803/?paipv=0&eav=AfZobYOrpqhdfSVqLWFb8_PmdD4zFv1GVhEtUs6qpqS6Vjlabtg5JPWUjlaAt1ny09A&_rdr
7. Ensemble Storstrøm: <https://www.ensemblet.dk/bogu-projekt/understroemmen/>
8. Filmfabrikken: <https://filmfabrikken.dk/filmlab-storstroem/>
9. Find Kulturregion Storstrøms forløb på Holmegaard Værk: <https://www.museerne.dk/holmegaard-vaerk/vaerkstedsforlob-pa-holmegaard-vaerk/forlob-pa-holmegaard-vaerk/>
10. Waves Festival: <https://www.wavesfestival.dk/>

Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig

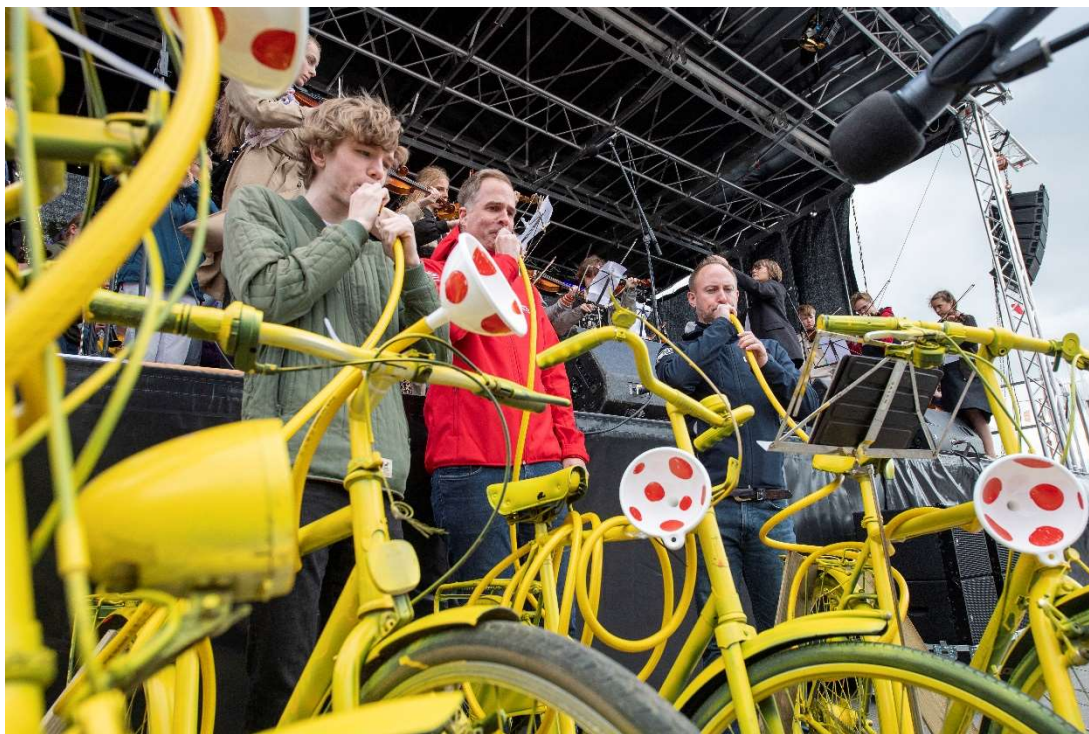

Foto: C Regionskontor/Nordpool

DE VÆSENTLIGSTE RESULTATER I KULTURAFTALEN, SOM HAR BIDRAGET TIL AT LØFTE OG STYRKE KULTURLIVET I KULTURREGIONEN I PERIODEN 2021-24

Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig har via indsatsområderne ”Rum til fællesskab” og ”Fælles om kulturarv” siden 2021 arbejdet målrettet med dels at skabe rum for, at især børn og unge får mulighed for at deltage i kulturelle, kreative og borgernære fællesskaber i hele grænseområdet og dels at styrke den kulturelle dannelse og sammenhængskraften i regionen gennem børn og unges beskæftigelse med grænselandets historie og kultur.

Inden for indsatsområdet ”*Rum til fællesskab*” fik danske og tyske børnehavebørn således mulighed for i fællesskab at skabe offentlige kunstinstitutioner sammen med professionelle kunstnere, danske og tyske unge lavede egne film med fokus på ungdomsliv i grænselandet og unge fra grænseregionen satte ligeledes i fællesskab fokus på klimaproblematikken via en række klimadage. Derudover blev der gennem musikprojektet arbejdet med musikalske kulturelle fællesskaber og talentudvikling på folkemusikområdet, mens der i sportsprojektet blev beskæftiget sig med fastholdelse af unge spillere gennem øget opmærksomhed på fællesskabende aktiviteter. Kulturaftalens forsøgsprojekter eksperimenterede alle på forskellig vis med at inddrage børn og unge i kulturelle fællesskaber, f.eks. via et mobilt kunsttilbud i landdistrikterne, koblingen af musik og astronomi eller sang og musik.

Fælles for alle aktiviteter var, at de involverede børn og unge som medskabere af kunst og kultur og kulturtilbud, således at de deltagende børn og unge fik en aktiv rolle i processen. Eksempelvis fik børnehavebørn i delaktiviteten ”Dansk-tyske fortællestier” mulighed for at skabe deres egen fortolkning af emner under professionel vejledning af en kunstner, hvilket resulterede i sjove og anderledes fortællinger af eventyr som ”Tornerose” eller ”Klodshans”.

De offentligt tilgængelige fortællestier blev skabt med inddragelse af lokale aktører og institutioner som biblioteker eller plejehjem, hvilket betød, at denne delaktivitet kom helt tæt på borgerne lokalt.

I delaktiviteten ”film” skulle danske og tyske elever arbejde med at skabe deres egne film om et udvalgt emne med reference til grænseområdet. Her blev der produceret en række meget fine og eftertænksomme film, som giver indblik i unge menneskers perspektiver og udfordringer.

Projekterne under indsatsområdet har desuden bidraget til at styrke netværk og samarbejde mellem kulturinstitutioner i kulturregionen. Dette gælder for eksempel biblioteker på dansk og tysk side, som generelt har vist sig meget åbne for samarbejde og for at afprøve nye tiltag. Men også musikskolerne og det grænseoverskridende folkBaltica Ensemble har udbygget og styrket deres samarbejde for i fællesskab at sætte fokus på talentudvikling på folkemusikområdet. Link til film 10 år folkBaltica Ensemble:

<https://www.kulturfokus.de/dk/kulturnews-beitrag-d/10-aar-folkbaltica-ensemble/>

I indsatsområdet ”*Fælles om kulturarv*” blev der udviklet nytænkende og inddragende tilbud for børn og unge med fokus på formidling af områdets fælles kulturarv. Formålet med alle aktiviteter var, at børn og unge ikke kun skulle tilegne sig ny viden om grænselandets kulturarv, men også skulle lære at reflektere over det og sætte det i perspektiv. I den sammenhæng blev der udviklet to undervisningsforløb, ét med fokus på grænseregionens arkitektur og ét med fokus på grænseregionens kulturarv gennem regionale museers kunstværker. For at kunne udvikle fagligt kvalificerede og relevante forløb, blev der inddraget fageksperter i udviklingen af forløbene. I regi af arkitekturaktiviteten har dette medført øget videndeling på arkitekturområdet på tværs af grænsen, mens udviklingen af kulturarvs-forløbet ”Kuratorskolen” har betydet et intensiveret samarbejde mellem danske og tyske museer i kulturregionen. Derudover er der via ”Kuratorskolen” blevet etableret en database med 100 kunstværker, som repræsenterer særligt relevante kunstværker i en grænseregional kontekst. Databasen er tilgængelig for skoler, der gennemfører Kuratorskolen-forløbet. Link til hjemmesiden, som også indeholder et digitalt undervisningsmateriale:

<https://kulturkurator.kulturakademi.de/da/>.

En række danske og tyske skoler har i kulturaftalens løbetid afprøvet forløbene og har været meget tilfredse med forløbenes indhold, mens omfanget blev vurderet til at være lidt for stor.

En vigtig del af kulturregionens fælles kulturarv er områdets sproglige mangfoldighed med i alt fem hjemmehørende sprog (dansk, tysk, plattysk, frisisk og sønderjysk). For at sætte fokus på dette og for at skabe synlighed omkring kulturaftalen hos borgerne, blev der i 2024 gennemført en stort anlagt ordkonkurrence, hvor borgerne fik mulighed for at indsende deres yndlingsord på et af de fem sprog. Vinderordene skulle derefter blive bygget i storformat og blive opstillet rundt omkring i grænselandet. For at gøre aktiviteten relevant for børn og unge blev der udviklet et lille materiale, der skulle tilskynde til at reflektere over grænseregionens sproglige mangfoldighed og til at indsende sit eget yndlingsord.

Materialet kan downloades her: https://www.kulturakademi.de/dk/wp-content/uploads/sites/3/2023/11/yndlingsord_broschuere_dk_v04_ansicht.pdf

I regi af denne aktivitet blev der ligeledes opdyrket gode samarbejder med danske og tyske biblioteker, som har understøttet aktiviteten via særlige arrangementer og tiltag. Også indsatsområdets forsøgsprojekter har beskæftiget sig med grænseområdets kulturarv gennem

forskellige aktiviteter; i et eventyrprojekt har skolebørn for eksempel arbejdet med egne fortolkninger af eventyr via teater, dans og litteratur og et andet forsøgsprojekt har udviklet et kulturpas til børnefamilier, der skulle øge interessen for og viden om grænseregionens særlige arkitektur.

FREMAÐRETTEDE PERSPEKTIVER OG UDVIKLINGSPOTENTIALER, SOM KAN ANVENDES SOM GRUNDLAG FOR UDARBEJDELSEN AF EN EVENTUEL NY KULTURAFTALE

Kulturaftalen har med denne kulturaftale satset endnu mere på at styrke samarbejdet mellem kulturregionens centrale institutioner og med at forankre aktiviteterne hos dem. Således har et bibliotek f.eks. gennemført interviews med børn i regi af fortællesti aktiviteten, som det fremadrettet bruger til at igangsætte kulturtilbud til børn. Dette skal der arbejdes videre med i en eventuel ny kulturaftale.

Også samarbejdet med skoler og ungdomsuddannelserne har vist sig at være værdifuldt, da det styrker forankringen af det lærte og tilknytningen til bestemte fag øger relevansen og motivationen. Styrket samarbejde med skoler og ungdomsuddannelser kræver imidlertid også en stor indsats, bl.a. dialog om forventninger til udbytte, forberedelse og tidsforbrug. Indhold og varighed af tilbud kan med fordel afstemmes med uddannelsesforvaltninger og faglærerne. Det interkulturelle udbytte stiger med længerevarende partnerskaber, men i realiteten er det mere realistisk med løbende tilbud henover kulturaftaleperioden, og at tilbuddene tidsmæssigt er af kort varighed, så de kan passes ind i en travl skolehverdag. Det er nødvendigt med en lang planlægningshorisont, og der skal være mulighed for gentagelse og løbende kvalificering for at matche målgruppernes behov.

Med henblik på den strategiske udvikling inden for børne- og ungekulturområdet vil det til stadighed være centralt at arbejde med at få samarbejdspartnerne til at omfavne de dansk-tyske initiativer som strategiske indsatser ved at tydeliggøre deres merværdi. Her vil det også være vigtigt at kulturaftalen gør sig relevant med nyskabende indsatser over for etablerede institutioner og bidrager til nye partnerskaber i og uden for kulturregionen. Et eksempel kunne være ungeområdet, som der arbejdes med i flere kulturregioner og hvor der derfor med fordel kan tænkes i videndeling og samarbejder. Desuden skal igangværende indsatser formidles over for centrale områder som skole, dagtilbud mv., de skal inddrages som deltagere og medskabere samt opfordres til videndeling, så initiativer ikke ender som flygtige oplevelser.

Mange institutioner er slet ikke klar over, hvordan kunst og kultur kan bidrage til deres læringsmål og til deres dagligdag, men de får øjnene op for merværdien, efter at have deltaget i kulturaftalens aktiviteter. I den sammenhæng kunne emner som trivsel, demokrati eller natur og klima set fra et kulturelt og kunstnerisk perspektiv give nye vinkler og bidrage positivt. Samtidig er disse emner også særdeles relevante i en national kontekst. Ved at flere kulturregioner har overlappende emner, dannes der grobund for videndeling og erfaringsudveksling.

Kulturaftalen ses af de politiske partnerne som en mulighed for at skabe strategisk udvikling på tværs af den dansk-tyske kulturregion og som bidrag til øget koordinering og tværgående samarbejde. Dette er allerede lykkedes i høj grad, men fremadrettet bør der arbejdes endnu mere på at gøre kulturaftalen til en motor for partnerskabets fælles kulturelle engagement og eksperimenter på kulturområdet.

Kulturregion Trekantområdet

– et eksperimentarium for samarbejde og udvikling

Tre drenge er kravlet ud på kunstværket BYCATCH, Haderslev Dam i 2022. Foto: Ard Jongsma, Stillwords.

I perioden 2021-2024 har vi i Kulturregion Trekantområdet søgt svar på disse spørgsmål: Hvordan skaber vi en større berøringsflade mellem børn, unge og voksne og kulturlivets aktører? Hvordan styrker vi udviklingen og innovationen i kulturlivet, ved at engagere flere – især børn og unge - som aktive medskabere? Hvordan kan vi åbne os mod verden omkring os, så vi hele tiden bliver udfordret og udvikler os?

Under tre indsatsområder: 'Kulturen ud af vante rammer'; 'Kulturelt entreprenørskab og medskabelse' samt 'Udsyn og læring' har vi arbejdet med en lang række forskellige større og mindre udviklingsprojekter.

En stor del af aftalens aktiviteter er udviklet gennem følgende arbejdsmetoder:

- På *akademier* er vi blevet dygtigere sammen. Der er iværksat prøvehandling i kulturlivet, og der er skabt rammer om mødet mellem kommuner og kulturaktører med henblik på at opnå mere viden og skabe nye netværk.
- I *laboratorier* har vi eksperimenteret og testet nye ideer. Kulturaktørerne har udviklet nye tværfaglige projekter fra bunden.

Vi har bragt kulturen ud af vante rammer

Det har i denne kulturaftale været vigtigt for os, at bringe kulturen ud af vante rammer og nå bredt ud til alle borgere for at skabe en større berøringsflade mellem borgere og kulturlivets aktører. Vi har derfor valgt at arbejde med en meget bred vifte af små og store

udviklingsprojekter – og vi har både understøttet de tværgående samarbejdsprojekter og givet plads til en høj grad af lokal frihed til at udvikle relevante aktiviteter, der bragte kulturen ud af vante rammer.

I Akademiet 'Kulturen ud af vante rammer' har vi delt viden på tværs af de syv kommuner i tæt dialog mellem kommunernes kulturforvaltninger. Vi har også delt vores erfaringer i videoer på sociale medier og dermed givet mulighed for at andre kunne lade sig inspirere.

Vi er lykkedes med at nå ud til mange målgrupper – ikke mindst børn og unge, der har været involveret i alt fra kunstprojekter til gadeteater og musik. Vi tror på, at vi har inspireret kommende kulturbrugere, og at der er givet mere lyst til deltagelse i kunst og kultur. Der er kun plads til at nævne ganske få af de mange, mange forskellige aktiviteter i perioden, så i det følgende et listet nogle få eksemplariske projekter, der siger noget, om måden vi arbejder på i kulturregionen.

En del af vores projekter er udviklet i forskellige *laboratorier*, hvor en sammensat gruppe af aktører fra flere kommuner har udviklet nye projekter fra bunden. I 2021 udviklede flere byer et projekt med udgangspunkt i det fælles spørgsmål: Hvordan kan vi mindske afstanden mellem gadens beboere og forbipasserende gennem kunst? Udviklingsarbejdet mandede ud i et projekt med kunstner Karoline H. Larsen, der sammen med gadens beboere og tilfældige forbipasserende skabte store midlertidige kunstinstitutioner af farvestrålende paprør midt i gaden i flere forskellige byer.

Vi har også på andre måder arbejdet med *borgerinvolverende kunstprojekter*, der har vist sig at være en god måde at komme ud til mange borgere. Sammen med museet Trapholt gennemførte vi i 2021 projektet Tæt på træer, hvor borgerne var med til at skabe en kæmpestor kunstinstitution, der blev vist i flere byer. Der var både online-inspiration til at komme tæt på træerne i naturen, og der var fysiske workshops, hvor borgere i alle aldre bidrog med deres eget patchwork-blad til den store fælles institution. Metoderne i dette projekt er videreført i efterfølgende projekter på Trapholt, hvor borgere fra hele Danmark deltager hvert år.

Kulturelle oplevelser i det offentlige rum er blandt andet skabt i samarbejde med Det Flyvende Teater fra Billund, der gennem årene har indtaget byerne med opera, dans og teater på uventede locations. På skoler, på kontorer og i byrummet har performere givet overraskende oplevelser. Kommunerne har med samarbejder som disse gjort sig mange erfaringer med at gå i dialog med kunstnere, at kommunikere eksternt og at lykkes med de praktiske udfordringer i at bringe kulturen ud af vante rammer.

Samlet kan man sige, at vi har eksperimenteret på livet løs med forskellige metoder til at skabe en større berøringsflade mellem børn, unge og voksne og kulturlivets aktører. Erfaringerne lever videre både i kommuner og ude hos aktørerne, og der er skabt mange gode traditioner for denne måde at arbejde på og gode samarbejder, der peger ind i fremtiden.

Vi har styrket det kulturelle entreprenørskab og medskabelse

Vi har i aftalen haft et stærkt fokus på at fremme det kulturelle entreprenørskab blandt børn og unge. Vi har eksperimenteret med, hvordan vi kan gøre det attraktivt for de unge kulturentreprenører – allerede fra en tidlig alder - at engagere sig i det lokale kulturliv og

skabe deres kulturelle events her i vores område – til glæde og gavn for alle. Vi har givet børn helt konkrete erfaringer med aktiv deltagelse i kunst og kultur. Og vi har mange gode eksempler på, at unge kulturaktører har fået konkrete oplevelser med at udvikle nye kulturprojekter i Trekantområdet.

I *Børnekulturlaboratoriet* blev der under corona-nedlukningen gennemført online workshops med inviterede deltagere fra alle syv kommuner, og fire kulturaktører udformede projektet 'Den Store Hemmelige Kunstjagt', som med årene er udviklet med skiftende samarbejdspartnere. Projektet handlede om at give børn mulighed for at møde professionelle kunstnere, skabe deres egen kunst og samtidig opleve andre børns kunstværker. Samarbejdet har styrket aktørernes kendskab til hinanden, og der er blevet delt viden og erfaringer med metoder til arbejdet med børnekultur.

I *Ungekulturlaboratoriet* udviklede aktørerne det første år i aftalen projektet Kollektivet, hvor der blev gennemført workshops, koncerter og udstillinger i flere kommuner. I laboratoriets andet år valgte man at have en fælles projektleder på tværs af de forskellige aktører for at minimere nogle af de organisatoriske udfordringer, som de unge oplevede i det tværgående samarbejde. De medvirkende unge har hele vejen igennem fået en høj grad af ansvar og frihed i processen. Og mange af de deltagende unge har efterfølgende budt ind med forskellige projekter i kultursamarbejdet.

I vores *Akademi for Ungekultur* har vi arbejdet netværks- og vidensbaseret. I et tæt samarbejde mellem ungekulturaktører fra alle syv kommuner og Ungdomsbureauet er der udarbejdet en fælles kortlægning af ungekulturen, der i de kommende år vil give inspiration til arbejdet med ungekultur i kommunerne. I akademiet er der desuden gennemført en lang række prøvehandlinger, hvor unge har fået konkrete erfaringer med at skabe små festivaler, koncerter, workshops og meget andet både i deres fritid og som ungeværter i kulturhuse. Der er desuden sat gang i en uddannelse for kulturelle entreprenører – denne uddannelse er i 2024 udvidet med et forløb i endnu en kommune.

Samlet kan man sige, at vi har understøttet udvikling og innovation i kulturlivet ved at engagere børn og unge som aktive medskabere af kulturelle aktiviteter. Vi har erfaret, at der er stor forskel på mulighederne i de forskellige kommuner, men også at man alle steder har en stor vilje til at lykkes med udviklingen af endnu mere kulturelt entreprenørskab.

Vi har haft internationalt og nationalt udsyn

Vi har på mange forskellige måder været i dialog med omverdenen. Vi har gennemført flere internationale samarbejdsprojekter, og vi har deltaget aktivt i udviklingen af et stærkere samarbejde på tværs af landets kulturregioner.

Eksempler på konkrete internationale projekter

- Vores *kunstprojekter i det offentlige rum* er skabt sammen med forskellige lokale aktører og internationale kunstnere. Der har været fokus på at bringe ekstraordinære oplevelser til Trekantområdet og på at nå ud til en meget bred målgruppe med kunstneriske værker af høj kvalitet. I denne aftaleperiode er det blevet til kunstprojekterne Aushang og Bycatch i samarbejde med kunstnere fra Tyskland. Vi har formået at skabe attraktive kunstopplevelser ved at præsentere opsigtsvækkende værker, som publikum kunne interagere med.

- Bibliotekerne i Trekantområdet har udviklet to *internationale projekter* i perioden – det første projekt 'Rullende coronalitteratur' i samarbejde med Altonale festivalen i Hamborg og det andet projekt 'Nordiske Stemmer' i samarbejde med Spoken Word Festival i Odense og fortællere fra Norge, Danmark og Sverige. Begge projekter har udviklet bibliotekernes samarbejde og muliggjort aktiviteter, der ellers ikke normalt kan lade sig gøre.

Eksempler på det gode nationale samarbejde

- I 2022 gennemførte vi det første syddanske kulturtræf på tværs af tre kulturregioner og Region Syddanmark. I 2024 gennemføres netværks- og vidensarrangementet for anden gang – nu også med repræsentation fra Vadehavskommunerne – og vi forventer 300 deltagere til arrangementet.

Samlet kan man sige, at indsatsområdet 'Udsyn og læring' har givet kommuner og kulturaktører erfaringer med at arbejde nationalt og internationalt, og det er vores håb, at det vil gøre det interessant for kommunerne at tage fat på lignende udviklingsprojekter i fremtiden.

Tanker om det fremtidige kultursamarbejde

Det mangeårige samarbejde mellem Trekantområdets kulturaktører bærer frugt i disse år – og de forbindelser, der er skabt, afføder nye kulturelle samarbejder og aktiviteter. Midlerne i kulturaftalen bringes især i spil til det eksperimenterende og afprøvningen af nye ideer og koncepter. Der er med aftalens mange forskellige samarbejder givet et vigtigt bidrag til udviklingen af kulturlivet i Trekantområdet – både i de enkelte kommuner og på tværs af kommunegrænser. Hvad enten det handler om fundamentet til et nyt ungekulturtilbud, mere viden om kulturlivets udfordringer eller støtte til lokale kunstnere, er der skabt nye muligheder og nye forbindelser gennem kultursamarbejdet.

Erfaringerne fra udviklingsarbejdet med ungekultur er oplagt at bygge videre på i en kommende kulturaftale. Der er i denne aftaleperiode skabt rigtig mange nye forbindelser på tværs af kommunerne – og der er skabt en fælles forståelse af de udfordringer og muligheder, der er på ungekulturområdet. I en kommende aftale vil vi også være nysgerrige på, hvordan kulturlivet bidrager til børn og unges udvikling og dannelse.

I den kommende aftale ønsker vi at udforske, hvordan kulturen bidrager til de gode fællesskaber og trivslen blandt borgere i alle aldre. Det handler blandt andet om, hvordan vi understøtter arbejdet med frivilligheden, og hvordan vi kan motivere endnu flere til at bidrage til udviklingen af kulturlivet. Men det kan også handle om, hvordan kultur bidrager til trivsel og sundhed i et mere tværsektorielt perspektiv.

Med disse fokusområder vil der være et stort potentiale for at bygge videre på det gode nationale samarbejde på tværs af landets kulturregioner – dels gennem videns- og erfaringsudveksling og dels gennem udviklingen af konkrete fælles aktiviteter som f.eks. ungeinitiativer, mere viden om kultur og sundhed, udvikling af større fælles projekter mv.

Vi ønsker at fortsætte udviklingen af kultursamarbejdet på tværs af kommunerne – og at have mulighed for fortsat at kunne understøtte det eksperimenterende og de nye ideer, som kan være svære at løfte hver for sig i kommunerne.

Kulturregion Østjysk Vækstbånd

Let og funktionel organisering skaber nye kulturoplevelser for børn og unge

Siden 2021 har de fire østjyske kommuner, Randers, Viborg, Horsens og Silkeborg, sammen gået på opdagelse efter nye, appellerende formater inden for børne- og ungekulturen.

I løbet af de fire år har vi samarbejdet på kryds og tværs, netværket og inspireret hinanden til at blive klogere på, hvordan vi får endnu flere børn og unge til at interessere sig for og engagere sig i kunsten og kulturens verden. Det har resulteret i en myriade af nye formater og tilbud til børn og unge, som i mange tilfælde også er overgået til drift i de enkelte kommuner.

Østjysk Vækstbånds succes skyldes ikke mindst, at det er lykket at lave en let og funktionel organisering af samarbejdet. De fire kommuners kulturpolitiske udvalg har fra første dag haft modet til at give beslutningskraften videre til forvaltningerne og kulturinstitutionerne. Det har skabt gode betingelser for smidige og ubesværede samarbejder.

Østjysk Vækstbånd er også præget af, at det er et samarbejde mellem fire sammenlignelige kommuner. Vi har nogenlunde samme befolkningstal, vores kulturinstitutioner er stærke og velfungerende - og så oplever vi alle vækst. Det har skabt et ligeværdigt samarbejde, der har skabt en lang række værdifulde erfaringer i arbejdet med nye koncepter og formater indenfor børne- og ungekulturen.

På de følgende sider peger hver kommune på gode eksempler fra samarbejdet i kulturregion Østjysk Vækstbånd.

VIBORG

I Viborg Kommune har kulturaftalen særligt understøttet en række indsatser med unge i centrum. Vi har haft fokus på at sikre unges reelle indflydelse på den lokale udvikling indenfor ungekulturen. Det har vi arbejdet med på flere måder. I Bjerringbro har vi understøttet etableringen af et nyt selvorganiseret kulturmødested for unge. Projektet ”Broen” kom flot fra start med masser af entusiasme og lokal opbakning. Desværre satte Corona en kæp i hjulet for kontinuiteten i bestyrelseslaget, og vi arbejder nu med at finde mulige veje til at sikre, at projektet kan komme til at stå på egne ben fra 2025. Projektet i Bjerringbro er i øvrigt et godt eksempel på, hvordan vi har arbejdet med egen risikovillighed.

Ungekulturen i Viborg Kommune er også blevet understøttet fra kulturregionen igennem vores tilknytning af en ungekulturmedarbejder, som har udviklet blandt andet et dimissionsfest-koncept, en lang række vækstlagsaktiviteter og ikke mindst bidraget værdifuldt til etableringen af et nyt studenterhus i Viborg.

I samarbejde med ”Det store ståhejgilde - Et børnemøde i folkehøjde” har kulturregionen understøttet børns kulturelle stemme i et demokratisk perspektiv – stående på skuldrene af Jeppe Aakjær. I projektet ”Værkstedet” har vi arbejdet med at skabe trygge, kreative rum og udfoldelsesmuligheder som et bidrag til at forebygge skolevægring, mistrivsel og isolation, med udgangspunkt i billedskoleforløb. Unges udsathed har vi været omkring i samarbejde med teater Opgang 2 og Viborg Ungdomsskole, som en del af samarbejdet omkring ”Nye Horisonter”. Også i projektet LESS Education har vi arbejdet med involvering af unge, både regionalt og internationalt, i arbejdet med collagekunst og arkitektur. I projektet ArtLAB har vi understøttet yngre billedkunstnere i Viborg med at etablere værkstedsfaciliteter og udfoldelsesmuligheder.

Endeligt bør nævnes den lokale vækstlagsfestival Vibstock, som også er blevet understøttet af kulturregionen.

HORSSENS

I Horsens Kommune har indsatsen har været delt mellem tre hovedaktører:

Platform K

Kulturhuset Platform K har fokuseret på at løfte de unge kulturaktører og give hands-on erfaringer med alt fra eventplanlægning, fundraising og live-lydproduktion til afvikling og samskabelse. Erfaringerne har udmøntet sig i tre projektspor:

- *EventLab*: Sparrings og rådgivningsforløb for unge kulturskabere med fokus på projektudvikling, fundraising og løbende sparring fra erfarne kulturaktører. 13 ungeprojekter har fået sparring og rådgivning i perioden indenfor en bred vifte af genrer og arrangementstyper.
- *LydLab*: Undervisning af lokale unge i livelyd-produktion, studieproduktion og teknisk support af podcast, video m.m. Forløbet er baseret på mesterlære og hands-on erfaring, som har vist sig særlig effektiv til målgruppen, der består af unge mænd
- *September Sounds*: En endags sommerfestival, der afholdes i samarbejde mellem Platform K, unge kulturaktører og uddannelsesinstitutioner. De unge har deltaget aktivt i programplanlægningen, som ’medbookere’ og i afvikling. De unge har taget

godt imod projektet, men samarbejdet med uddannelsesområdet er tungt. Samarbejdsformen med de unge har potentiale – og giver de unge mulighed for at være aktive skabere i et større ungerettet event, end de typisk selv kan/vil stå bag.

Kulturstationen

Børnekulturhuset Kulturstationen har med formatet ”Gratis weekendaktiviteter” eksperimenteret med nye typer aktiviteter for børn og unge – med særlig fokus på børn og unge, der ikke er faste kulturskole-brugere. Weekendaktiviteterne fungerer som drop-in-aktiviteter, hvor børn og unge er aktive medskabere (sammen med deres forældre/bedsteforældre) frem for blot ”underholdning”. Målgruppen er nået gennem særarrangementer til skole- og dagtilbudsområdet samt samarbejde med udvalgte børne- og unge festivaler i kommunen. Erfaringerne viser, at de gratis weekendaktiviteter trækker nye børn og unge til (80% af gæsterne er ikke kulturskole-elever).

Festivalen Gejst

En ungedrevet festival under festugen ’Horsens Holder’, der tilbyder nye, anderledes og engagerende oplevelser til det unge publikum. Gejst afprøver forskellige former for ungeinvolvering. 10 lokale unge står bag festivalen (med sparring og opbakning fra festugens koordinator). Festivalformatet har været en stor succes, hvor de unge kan se sig selv og ’kender formatet’. De unge synes, det er fedt – men også svært. De har brug for støtte, opbakning og hjælp. I 2024 understøttes unge-aktørgruppen med hands-on kompetencer/redskaber (fx sikkerhed og kommunikation) samt inspirationsture for at skabe fælles afsæt for næste Gejst festival – ligesom øvrige ungeaktører og ungegrupper i kommunen inviteres ind som medarrangører for at sikre bredere forankring og mindre sårbarhed (flere til at løfte).

RANDERS

Randers Kommune har gennemført kulturaftalen med fokus på to hovedspor: Talentværket og Børn & Unges billedverden.

TalentVærket er et tiltag, der har samlet ca. 120 lokale unge fra ungdomsuddannelsernes kunstneriske fag og unge fra lokale kulturskoler for at samskabe et større lokal kunstnerisk event. De unge har bl.a. haft mulighed for at arbejde med udøvende kunstnere fra den nationale, professionelle kunstscene. Det har styrket de unges indsigt i og engagement i kulturlivet og åbnet øjnene for lokale ungekulturmiljøer. Derudover har indsatsen styrket samarbejdet på tværs af deltagerne. Forløbene under TalentVærket er organiseret med en administrativ og kunstnerisk ledelse, en arbejdsgruppe med medarbejdere fra uddannelserne samt en ungestyregruppe, der har indgået i rammesætning, idegenerering, valg af temaer, kommunikation mv.

Der er som en udløber af indsatsen etableret et ungekulturhus i Randers, ungestyret og med driftsmidler fra Randers Kommune. [Læs mere om seneste event](#). Der er desuden indarbejdet en fast teatergaranti til unge studerende og ungeambassadører for flere kulturinstitutioner.

Børn og unges møde med billedverden er et projekt, der er udgået fra Randers Kunstmuseum og deres billedskole for at øge kvaliteten og omfanget af børn og unges møde med og egen udfoldelse i billedernes verden. Arbejdet er foregået i tre projektspor:

- *Projektspor 1: "Mød en Kunstner"*, hvor 1.280 børn sammen med deres pædagoger/lærere har været i kreative forløb med en professionel kunstner. Der er gennemført 26 forløb for dagplejebørn i små grupper og 30 forløb for 2. klasser på samlet 10 timer/lektioner. Forløbene har skabt nye udviklingsperspektiver, skabt større åbenhed overfor æstetiske læreprocesser og nedbrudt vanebarrierer. Projektet har givet anledning til at undersøge, om Randers Kommune skal arbejde med at udbrede kulturgarantier til børn også på billedkunstområdet – lige som vi nu har på både scenekunst- og musikområdet. [Læs mere om "Mød en kunstner"](#).
- *Projektspor 2: "Billedskolen"*, hvor børn i fritiden kan følge hold i billedkunst. Der har ikke tidligere været faste og professionelle billedskoletilbud i Randers Kommune. Der er stigende tilslutning og interesse i tilbuddet, der også nyder en bred deltagerprofil, både geografisk og socialt. Byrådet har afsat overgangsmidler til videreførelse af Billedskolen efter aftaleperioden og fast drift budgetforhandles i efteråret 2024. [Læs mere om projektet "Billedskolen"](#).
- *Projektspor 3: "KUNSTLab"* er et talentforløb for unge mellem 15 og 25 år. Det fungerer i dag stabilt med 9-14 deltagere, der bliver undervist af professionelle kunstnere. Under forløbene har de unge bidraget aktivt til det lokale kulturliv med bogudgivelser, udstillinger, udsmykning af offentligt rum, m.v. Forløbet har i flere tilfælde hjulpet de unge med en afklaring af fremtidige uddannelsesmuligheder indenfor det kreative felt og de oplever på samme tid at blive en del af et socialt fællesskab med andre kunstnerisk søgende unge. [Læs mere om projektet "KUNSTLab"](#).

SILKEBORG

I Silkeborg Kommune har kulturaftalen været drivkraft for en række nye formater. I det følgende dykker vi ned i to af projekterne, der har haft en særlig stor effekt på unges interesse og engagement i kunst og kultur.

Kulturklasser - en demokratisering af kulturen

En undersøgelse af de danske musikskoler viser, at under 9% af børn og unge deltager i musikskolernes aktiviteter. Med kulturklasser har det været Silkeborg Kommunes ambition at gøre de kreative fag tilgængelige for alle børn i Silkeborg Kommune.

Kulturklasser er et samarbejde mellem Den Kreative Skole og lokale folkeskoler, hvor skoleklasser får undervisning i enten et instrument, billedkunst eller dans én time om ugen. Undervisningen foregår på skolerne og bliver varetaget i samarbejde mellem en underviser fra Den Kreative Skole og skoleklassens egen lærer. Forløbet strækker sig over et helt skoleår, så børnene kan nå at fordybe sig. Samarbejdet med en professionel fagspecialist giver børnene mulighed for at møde kunsten på en anden måde, end de er vant til i skolen. Det giver nye perspektiver og kompetencer, som er med til at forme os som mennesker.

I dag er der kulturklasser på samtlige skoler i Silkeborg Kommune. Samarbejdet startede i 2020 som et pilotprojekt i Silkeborg Kommune, inden det blev videreført under Østjysk Vækstbånd. Siden er projektet blevet sat i drift og finansieres i dag indenfor det kommunale budget.

Kulturhuset 1B

Kulturhuset 1B ligger i hjertet af Silkeborg og har i løbet af kulturaftalen for Østjysk Vækstbånd dannet ramme for en lang række eksperimenter og aktiviteter, der har åbnet kulturens verden for børn og unge.

I 2021 slog vi dørene op til Filmskolen Fravær for unge mellem 15-25 år. Det skete i samarbejde med den lokale filmkunstner Jonas Risvig. Forløbet med filmskolen viste, at huset fungerede godt som ramme for unge. Derfor blev huset efterfølgende til Ungekulturhus for samme målgruppe, der også selv var med til at definere indholdet i huset. Det har betydet, at huset har rummet alt fra iværksættere til åben rådgivning for unge.

I slutningen af 2023 åbnede vi op for en ny målgruppe for huset – børnefamilier. Det skete for at udnytte lokalerne endnu bedre. Siden har huset (også) fungeret som et eksperimentarium for inddragende børneaktiviteter, herunder kreative workshops med genbrugsmaterialer, intime koncerter, teaterforestillinger, skriveworkshops og meget mere. Huset skal fortsætte med at fungere som mødested for unge, hvor der er mulighed for at skabe fede oplevelser, workshops og events – eller for bare at kigge forbi til en god snak om det, der er vigtigt for de unge.

AFRUNDING OG FREMADRETTET PERSPEKTIVERING

Efter en inspirerende rundtur i de projekter, der er blevet igangsat som følge af kulturaftalen for Østjysk Vækstbånd, kan vi konkludere, at kunsten og kulturen i høj grad er blevet sat i spil for børn og unge i de fire kommuner.

I løbet af de fire år har vi sammen skabt et eksperimentarium, hvor vi er blevet klogere på mange forskellige formater og koncepter. Nogle har vist sig at være langtidsholdbare og er for længst sat i drift, mens andre har haft en mere midlertidig karakter.

Begge typer eksperimenter har givet hele samarbejdet værdifulde erfaringer, som kan og skal bruges, når vi i fremtiden skal invitere endnu flere børn og unge ind i kunstens og kulturens verden.

Vi står samtidig tilbage med nyttige erfaringer om især en effektiv organisering og smidig organisering på såvel det administrative som det politiske niveau. Det har også været tydeligt, at samarbejdet mellem fire ligeværdige kommuner har præget vores muligheder og ikke mindst vores resultater.

Derfor ser vi frem til at kunne fortsætte de mange spændende initiativer og eksperimenter videre med de formater, der i fremtiden skal fastholde kunst og kultur som en integreret del af børn og unges dannelse – og meget gerne i et fornyet samarbejde mellem de fire kommuner i Østjysk Vækstbånd.

Kulturregion Aarhus

I den gældende periode for kulturaftalen har børn og unge været et højt prioriteret indsatsområde i Aarhus både i regi af den regionale kulturaftale og de udvalgte udviklingsprojekter, i arbejdet med byens kulturinstitutioner og en central faktor i byens kulturpolitik. Kulturaftalen 2021-24 har hovedsageligt haft fokus på udviklingsinitiativer med relevans for børn og unge. Udviklingsprojekterne understøtter de mål, Aarhus kommune har sat i Kulturpolitikken for 2021 - 2024:

- Give flere børn og unge mulighed for at møde professionel kunst og kultur
- Understøtte børn og unges muligheder for at udfolde sig kreativt og dyrke deres kreative talent
- Skabe rum i byen, der understøtter kreativ leg og udfoldelse
- Styrke talentmiljøer og kunstneriske fødekæder
- Have fokus på at synliggøre og åbne de kreative netværk og miljøer i byen
- Styrke de kreative ungemiljøer og skabe mulighed for, at unge kulturskabere kan teste deres ideer

Der er besluttet en fireårig forlængelse af den eksisterende kulturpolitik, og forventningen er derfor, at der fortsat skal være fokus på børn og unge i en kommende kulturaftale.

DE VÆSENTLIGSTE RESULTATER I KULTURAFTALEN, SOM HAR BIDRAGET TIL AT LØFTE OG STYRKE KULTURLIVET I KULTURREGIONEN I PERIODEN 2021-24

De 4 udviklingsprojekter under kulturaftalen har været funderet i institutioner under kulturforvaltningen eller institutioner med en flerårig aftale med Kommunen.

- Aarhus Musikskole
- Aarhus Litteraturcenter
- Børnekulturhuset i Aarhus
- Aarhus Festuge

I det følgende redegøres for udvalgt erfaringsopsamling, resultater og pointer fra udviklingsprojekterne i kulturaftalen, som fremadrettet vil bidrage til nye perspektiver og muligheder/metoder med et særligt fokus på aktiv deltagelse og lyst til at engagere sig i kunst og kultur blandt børn og unge.

Flaskepost til Fremtiden

Projektets formål er at styrke sammenhængskraft, trivsel og kulturelt medborgerskab i børnehøjde for skolestartere (6-10 år) gennem fortællingsstrukturerede sanselige musikforløb. Forløb der har fokus på at understøtte fællesskabets trivsel gennem sanselige tilgange, livsmestring og fælles strategier og tilgange til at kunne forstå og regulere følelser. Samtidig understøttes musik- og kulturskolernes vision om at være relevante vejvisere og samarbejdspartnere for løft af kulturfagene i dagtilbud og skole. Hvert år fra 2021-2024 skabes nye versioner af fortællingen *Flaskepost til fremtiden*. Versionerne involverer elever på tværs af Kulturskoler, GKer og skoler, både i forproduktion og på scenen. Projektet vil give børnene adgang til egen stemme, krop og mod til at udtrykke sig og sætte aftryk i verden.

Aarhus Musikskole har i kulturaftaleperioden oplevet, at skolerne i højere grad efterspørger projekter som Flaskepost til fremtiden, som både er en kunstnerisk samskabelsesplatform og fungerer som trivselsunderstøttende livsmestrings”kursus” for børn og unge. Dette både lokalt, regionalt, nationalt og internationalt. Erfaringer deles på en åben platform med inspiration til alle interesserede: www.flaskeposttilfremtiden.dk

Projektet har vist vej for nye metoder til organisations-udvikling. Flaskepost til fremtiden er produkt-orienteret projektarbejde. Det har været nyt for Musikskolen at arbejde så konkret med narrativt-baseret udvikling, som metode til samskabelse og samproduktion på tværs. I Flaskepost til fremtiden har alle det samme mål – nemlig at udfolde og nuancere en fælles fortælling om dig og mig og vores følelsesliv som det helt grundlæggende fælles. Følelserne får krop og bliver konkrete og tilgængelige i fællesskabet gennem opmærksom lytten og indoptagen af hinandens udfoldelser af følelsernes mange facetter - gennem kropslig kommunikation, stemme, dramatisering, bevægelser, mimik, poesi m.m. Flaskepost til fremtiden bliver således et trygt rum, med plads til det svære (det der ikke er til at bære alene) og det som kan synes utrygt og svært begribeligt, hvor vi sammen kan forundres og undersøger mødet med følelserne.

Talentskole Univers

Projektet, der er forankret i Aarhus Litteraturcenter, har haft sit fokus på at udvikle et nyt rum for en kreativ skabelse på tværs af tekst- og billedmediet. Arbejdet med etablering af den alternative talentskole Univers har bl.a. resulteret i følgende erfaringer:

- At aktiv deltagelse giver en øget lyst til at engagere sig i nyt og andet kunst og kultur – giver fællesskab og positive afsmittende effekter.
- At samarbejdsrelationer er vigtige, da de skaber netværk og vidensdeling og kan supplere og udvikle.
- At der skal være fokus på rekruttering, hvor det er vigtigt med mere viden om, hvordan man kan øge kendskabsgraden og give de unge viden om et potentielt tilbuds eksistens.
- At det til tider udskældte talentbegreb har givet de unge stolthed og selvtillid og haft positiv indflydelse på såvel forforståelsen som deres oplevelse af, at deres kreative evner er værdsatte og meningsfulde.
- At kunsten har afsmittende effekt på trivsel og selvværd. Her er mening, mestring, autonomi og tilhør nøgleord. Dertil har vigtigheden af at skabe et rum med plads til fejltagelser og mislykkede forsøg vist sig. Fælles for de unge har vist sig frygten for at fejle og et ønske om, at skabe ”perfekte” værker.

De mange erfaringer med at knække koden til en mere legende og eksperimenterende tilgang til talentundervisning har resulteret i, at Center for Børns Litteratur og Medier har besluttet at lave følgeforskning i forbindelse med talentskolens arbejde. Dette vil give mere vigtig læring, der vil blive delt bredt ud til hele landet.

Sceneos/Kulturkapellet

Udviklingsprojektet har blandt andet haft som fokus at styrke børn og unge i det spæde scenekunst-vækstlag, som ikke uden særlig støtte ville have mulighed for at udvikle deres evner og engagement samt forbinde og synliggøre de mange muligheder, der er for børn og unge i Aarhus for at engagere sig og dygtiggøre sig i kulturlivet på tværs af forskellige skel. Børnekulturhuset har ligeledes søgt at afklare, hvordan man får flere aktive unge kulturudøvere og planlæggere, der engagerer sig som frivillige i afviklingen af festivals og andre arrangementer på ungescenen og i byens øvrige kulturliv. Konkret, at der i løbet af projektet udvikles modeller for fremtidig drift og organisering af en fælles ungescene – Kulturkapellet -, der kan sikre ungescenens forankring i byen.

Foto: Mikkel Rolighed Nør

Det har været centralt i projektet, at de unge har fået førertrøjen på i forhold til indhold og aktiviteter og formidlingen gennem egne netværk af de muligheder, Kulturkapellet byder på. De unge stået for at tage beslutninger og indrette og sætte lokaler i stand, og de har stået for en række arrangementer, herunder teatertræf, temaaftener og talenttræf.

De to scenekunstforeninger SKHA og Quonga har både fået styrket deres individuelle profil og samarbejdet mellem foreningerne og forbindelserne til både vækstlag og professionelle scenekunstnere. Den konkrete fælles lokalitet har givet identitet til foreningerne og betydet, at de har udvidet deres aktiviteter og medlemsantal. Der er skabt stor interesse fra andre kunstfaglige miljøer i byen og de unge, som færdes der. Det er dermed lykkedes at samle en masse forskellige unge omkring den fælles interesse for at lave noget, der har med teater og

scenekunst at gøre. Det er en vigtig pointe, at når man giver de unge ansvaret, bliver der et større engagement. De er dygtige og udvikler nye kreative løsninger, og de har kanaler, som vi ellers ikke ville kunne få øje på.

Projekter i regi af Aarhus Festuge har ligeledes haft som centralt tema at udvikle et medejerskab blandt borgere, besøgende, erhvervsliv, kulturliv og kommunen via dialog og samarbejde. Arrangører, som man ikke plejer at kunne spotte i Festuge-programmet blev aktiveret af komSAMMEN, og de unge har fået ejerskab til nye platforme, hvor publikum bliver præsenteret for nye up-coming talenter både på scenen, men også bagved scenen. Festugen har med en mere inddragende tilgang rykket sig både geografisk og i størrelse. Publikums interaktion har fremmet en følelse som medejere og ejerskab og det er en tilgang, der vil blive arbejdet ud fra i højere grad.

FREMADETTEDE PERSPEKTIVER OG UDVIKLINGSPOTENTIALER, SOM KAN ANVENDES SOM GRUNDLAG FOR UDARBEJDELSEN AF EN EVENTUEL NY KULTURAFTALE

Kulturregion Aarhus vurderer, at det er en styrke for udviklingsprojekterne, at de er funderet i institutioner under kulturforvaltningen eller kulturinstitutioner med en flerårig aftale med Kommunen. Institutionerne har løbende opsamlet erfaringer fra projekterne med særligt fokus på den aktive deltagelse og inddragelse i projekterne og disse erfaringer tænkes ind, når nye aftaler indgås og nye projekter sættes i søen, og når der kigges indad på egen organisering og udvikling af kulturinstitutionerne.

Noget der går igen i erfaringerne fra udviklingsprojekterne er vigtigheden af at få skabt de trygge rum, både fysisk og mentalt, hvor fællesskaber kan gro og individer vokse. Her spiller det fælles omkring de kulturelle og kreative aktiviteter og interesser en uvurderlig og helt særlig rolle. Et element der vil være i centrum også i kommende kulturaftaleperiode. Ligeledes har erfaringerne vist, hvordan de unge, når de først har engageret sig i ét projekt, har aktiveret sig i andre af byens tilbud inden for kunst og kultur, ikke som en direkte effekt af en strategisk satsning, men nærmere som en positiv sideeffekt af de unges oplevelse af at have fået et tilhørsforhold og et kreativt og meningsgivende fællesskab.

Inddragelse og deltagelse

Udviklingsprojekterne har givet gode erfaringer med inddragende processer og viser, at den inddragende tilgang kan tiltrække nye målgrupper og skabe et større medejerskab hos deltagere og publikum. Når børn og unge selv har førertrøjen på, bliver der et større engagement. Der er masser af talent, og de unge er dygtige og udvikler nye kreative løsninger, og de har kanaler, som man ellers måske ikke ville kunne få øje på. Aarhus ønsker i en kommende kulturaftale at bygge videre på de erfaringer, der er for børn og unge i inddragende processer med et blik på den sideløbende forskning og erfaringsopsamling, der breder ud både lokalt og nationalt.

Talent og trivsel

Aarhus har i kulturaftaleperioden været en del af den nationale indsats vedrørende talentnetværk og ønsker ligeledes at tage erfaringerne fra *Talent Aarhus* med ind i en ny kulturaftale. Formålet med "Talent Aarhus" var at skabe en stærk platform for samarbejde omkring talentudvikling. Der er ingen tvivl om, at det opståede samarbejde og udvekslingen

mellem de formelle og de uformelle platforme hvor talent opstår og næres, der er opstået under projektet, er noget, vi fortsat vil have fokus på, og hvor vi tager en del læring med os. Der er et potentiale, som kan videreudvikles til gavn for en bred kreds af unge, der ønsker at arbejde kreativt og dyrke deres talent. Projektet har bekræftet, at en tilgang hvor man involverer de unge talenter i alle faser og aspekter af en indsats, er rigtig. Vi har styrket vores indsigt i unge talenter måde at tænke talent på og de udfordringer, de møder i både de formelle og uformelle miljøer. Mental sundhed endte med at være et meget centralt tema i projektet. Dette arbejde ønsker Aarhus at videreføre også i regi af kulturaftalen - et større strategisk fokus på unges mentale sundhed og trivsel. Denne indsats skal gå på tværs af hele kommunen, og vi har i kulturforvaltningen allokeret ekstra ressourcer over de kommende år til indsatsen.

De unges stemme

Aarhus har en lang tradition for at inddrage unge i demokratisk dialog, bl.a. i udviklingen af forskellige politikker. Det er sket ved at inddrage og engagere flere ungdomsforeninger og -organisationer i byen. Som en demografisk ung by ønsker vi at anerkende og styrke de unges indflydelse og deltagelse på tværs af alle sektorer, og de seneste år har inddragelsen af unge i den demokratiske dialog med kommunen taget fart, og de fleste afdelinger har øget fokus på at inddrage de helt unge, som de forskellige tiltag og strategier er rettet mod.

Ikke desto mindre er det ikke *alle* unge, der deltager i, eller føler sig inviteret til dialogerne, og vi har brug for en mere mangfoldig repræsentation af unge stemmer. Dette opnås bl.a. ved at sætte kulturinstitutionerne mere i spil. I en ny kulturaftale vil et fokus være at søsætte kulturprojekter, der kan styrke unge, inspirere til handling, og sætte fokus på mangfoldigheden og bæredygtigheden i byen som helhed.

